

From: Lugt, Arjen van der <lugt.a>
Sent: maandag 19 juni 2017 13:20:19
To: OW-Info
Cc:
Subject: FW: Jaarstukken 2016 en jaarplan & begroting 2017 Stichting Onderwijs Primair
Attachments: jaarplan en begroting 2017 getekend.pdf; Bestuursverslag en jaarrekening Stichting Onderwijs Primair 20170616.pdf

---

Graag inboeken als ingekomen stuk voor de gemeenteraad van Oudewater.

Met vriendelijke groet,

Arjen van der Lugt
Raadsgriffier

E: a.lugt@oudewater.nl
T: 06 – 30 25 64 79

Van: Astrid Kalmeijer [mailto:astridkalmeijer@onderwijsprimair.nl]
Verzonden: vrijdag 16 juni 2017 13:43
Aan: Lugt, Arjen van der
Onderwerp: Jaarstukken 2016 en jaarplan & begroting 2017 Stichting Onderwijs Primair

Geachte heer Van der Lugt,

In de bijlage treft u het rapport inzake de jaarstukken van 2016 -bestuursverslag en de jaarrekening- van onze Stichting aan. Daarnaast het jaarplan en de begroting van 2017.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Astrid Kalmeijer
Directiesecretaresse

STICHTING ONDERWIJS PRIMAIR
Hoofdstraat 69
2861 AL Bergambacht
telefoon 0182-351708
email astridkalmeijer@onderwijsprimair.nl

**Stichting Onderwijs Primair
Te Bergambacht**

**Rapport inzake de jaarstukken
2016**

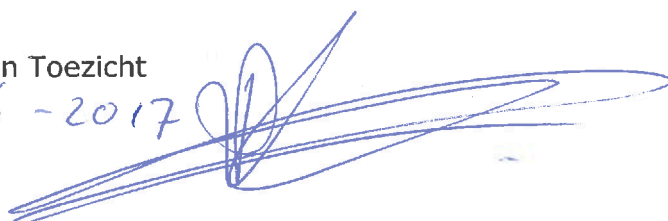
Stichting Onderwijs Primair
Hoofdstraat 69
2861 AL Bergambacht

ONDERWIJSPRIMAIR

Voor akkoord:

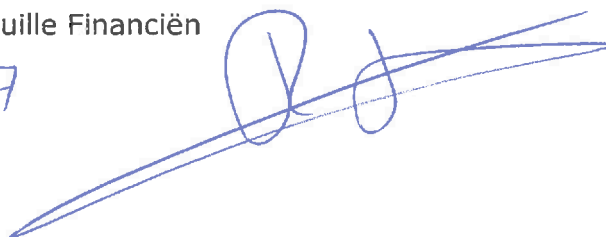
Pieter Vermeulen
Voorzitter Raad van Toezicht

Datum: 15-6-2017

Ronald Rutte
Lid Raad van Toezicht, portefeuille Financiën

Datum: 15-6-2017

<u>Inhoudsopgave</u>	<u>Pagina</u>
Bestuursverslag	4
Jaarrekening 2016:	41
• Balans	42
• Resultaat	43
• Kengetallen	44
• Grondslagen	45
• Toelichting op de balans	49
• Kasstroomoverzicht 2016	57
• Opgave doelsubsidies	58
• Niet uit de balans blijvende verplichtingen	59
• Toelichting op de Staat van Baten en Lasten	60
• Verbonden partijen	68
• Vermelding bezoldiging topfunctionarissen	69
• Gebeurtenissen na balansdatum	74
• Controleverklaring	75
Bijlagen	
Gegevens over de rechtspersoon	77

Bestuursverslag 2016

ONDERWIJS **PRIMAIR**

WIJ HELPEN JE GROEIEN

2016 is in vele opzichten een bewogen jaar geweest. Door de vele wisselingen van bestuurders (drie verschillende bestuurders hebben dit jaar leiding gegeven aan de Stichting) heeft de Stichting vertraging opgelopen als het gaat om de geplande stappen te kunnen zetten. Met name in de periode waar er geen bestuurder meer leiding gaf aan de Stichting kunnen we spreken van een beleidsvacuüm. Mede dankzij een hiervoor aangewezen strategiegroep is de Stichting wel in staat geweest te functioneren op hoofdlijnen. Het moge duidelijk zijn dat in dit voor de Stichting bewogen jaar, het beslist geen sinecure is geweest koers te houden. Desondanks is het mede dankzij de medewerkers van de Stichting/scholen een succesvol jaar geweest. Het is goed om in deze tijden te kunnen constateren dat iedereen met passie en verve vorm en inhoud heeft gegeven aan de kwaliteitseisen van het onderwijs binnen de Stichting.

Vertrouwend op eenzelfde inzet in 2017, kan het haast niet anders dat de doelen die de Stichting zichzelf stelt ook bereikt zullen worden. De ambitie die de Stichting heeft zou je het best kunnen vertalen in een update van het motto; "We helpen je groeien 2.0" oftewel "Groeien met lef!"

Bart Jan Geers MEM
Voorzitter College van Bestuur

Inhoud

1.	Stichting Onderwijs Primair	8
1.1	Grondslag Onderwijs Primair	8
1.2	Missie, visie en kernwaarden	8
1.3	Organogram	9
1.4	Bestuur	9
1.5	Raad van Toezicht	10
1.6	Schooldirecteuren	10
1.7	Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad en Medezeggenschapsraad	10
1.8	Stafbureau	10
1.9	Klachten	10
2.	Beleidsontwikkelingen	11
2.1	Strategisch beleidsplan 2016-2019	11
2.2	Kwaliteit	11
2.3	Onderwijs	12
2.4	Personeel	13
2.5	Organisatie	14
2.6	Ondernemerschap	14
2.7	Relatie met de gemeenten	15
2.8	Samenwerkingsverbanden en Passend Onderwijs	16
3.	Leerlingen	17
3.1	Ontwikkeling leerlingenaantallen	17
3.2	Leerlingresultaten	18
3.3	Internationalisering	18
4.	Personeel	19
4.1	Mobiliteit	19
4.2	Personeel op de scholen	20
4.3	Ziekteverzuim op de scholen	23
4.4	Wijzigingen in het Management	23
4.5	Verwachte toekomstige ontwikkelingen	24
5.	Financiën	25
5.1	Verantwoording	25
5.2	Financiële kaders	25
5.3	Teruglopende bekostiging	25
5.4	Resultaat	25
5.5	Continuïteitsparagraaf	29
5.6	Treasuryverslag	33
5.7	Code Goed Bestuur	34

ONDERWIJS **PRIMAIR**

5.8	Conclusie	35
6.	Verslag van de Raad van Toezicht.....	36
6.1	Doelstelling Raad van Toezicht.....	36
6.2	Taken Raad van Toezicht	36
6.4	Samenstelling Raad van Toezicht	36
6.5	Toezietskader Raad van Toezicht	36
6.6	Werkwijze Raad van Toezicht.....	37
6.7	Besproken onderwerpen 2016.....	37
6.8	Dankwoord Raad van Toezicht	38
7.	Namen en Adressen	39
7.1	Bestuur	39
7.2	Raad van Toezicht	39
7.3	Managementteam	39
7.4	Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad.....	39
7.5	Samenwerkingsverbanden.....	40
7.6	Vertrouwenspersonen	40
7.7	Schoollocaties.....	40

1. Stichting Onderwijs Primair

1.1 Grondslag Onderwijs Primair

Stichting Onderwijs Primair is een stichting voor openbaar onderwijs. Dat betekent dat de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs uitgangspunt zijn in ons denken en handelen:

- iedereen welkom
- iedereen benoembaar
- wederzijds respect
- waarden en normen
- van en voor de samenleving
- levensbeschouwing en godsdienst

1.2 Missie, visie en kernwaarden

De missie van de Stichting Onderwijs Primair luidt:

WIJ HELPEN JE GROEIEN

Hierin is uiteraard op de eerste plaats onze kernwaarde met betrekking tot goed onderwijs verankerd. Het groeien in ons motto is niet alleen bedoeld voor de leerlingen van onze scholen, maar het groeien geldt voor iedereen die werkzaam is bij de Stichting Onderwijs Primair. Op deze manier kunnen zowel leerlingen als medewerkers zich blijven ontwikkelen. De stichting stelt eisen aan deze ontwikkeling, ondersteunt en faciliteert medewerkers hierin.

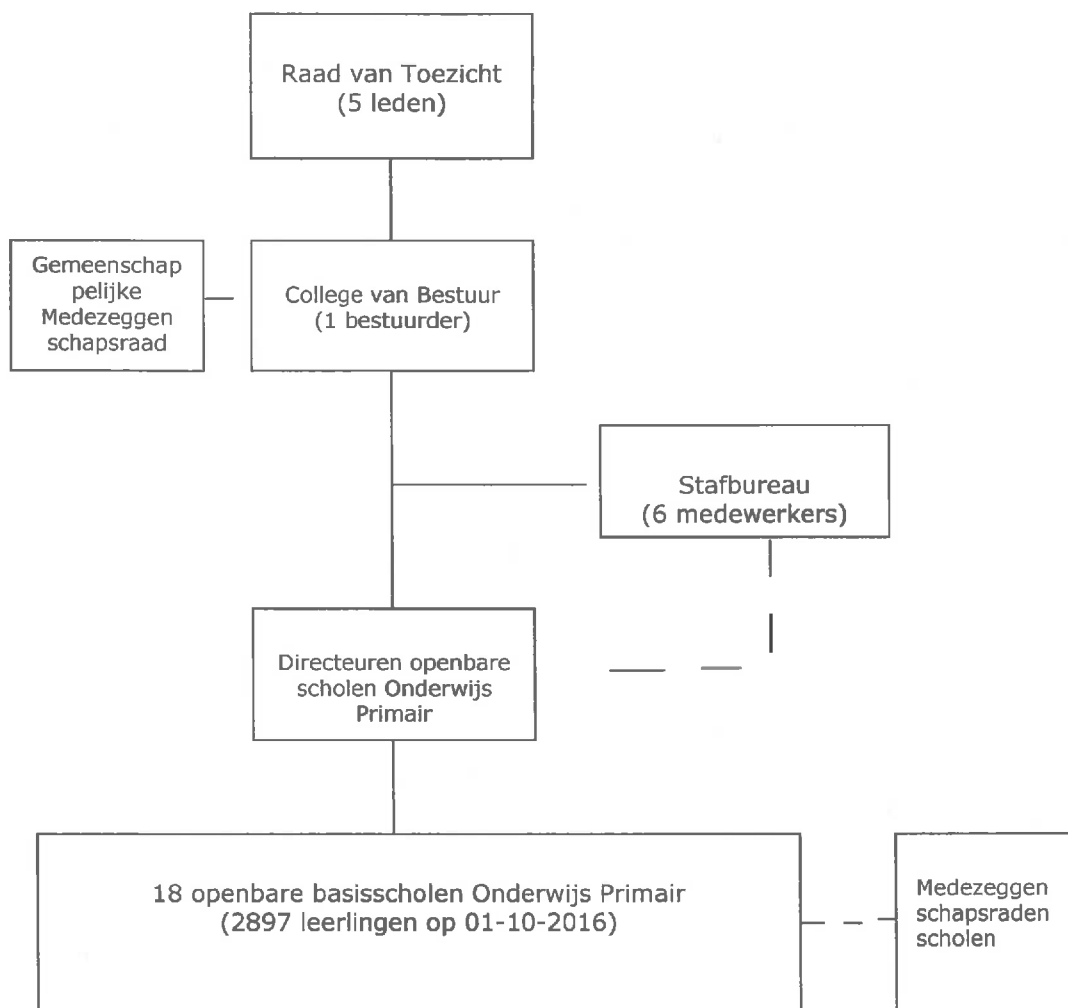
De visie van de stichting luidt als volgt:

Op onze scholen nemen wij het kind als uitgangspunt. Wij geven het kind de ruimte om te groeien rekening houdend met een veranderende samenleving. Dat vraagt flexibiliteit en aanpassingsvermogen. Wij geloven dat iedereen zijn/haar talenten wil ontwikkelen en wij geven iedereen de ruimte om zijn/haar talenten te ontwikkelen vanuit onze passie voor onderwijs, ons vakmanschap en ons pedagogisch tact. Om dat te bereiken willen wij leren van elkaar, zowel op de scholen als tussen de scholen onderling. In betrokkenheid en participatie met ouders geven wij vorm aan ons onderwijs. Ten behoeve van de ontwikkeling van de kinderen onderhouden wij relaties met maatschappelijke partners, omwonenden en bedrijven.

Wij onderschrijven in onze organisatie gezamenlijk de volgende kernwaarden:

- goed onderwijs, in de ogen van alle betrokkenen
- verbinding (op de scholen, binnen de stichting en met de omgeving)
- passie door vakmanschap
- veiligheid en ruimte (als voorwaarden om te kunnen groeien)
- duurzaamheid

1.3 Organogram

1.4 Bestuur

Het bestuur als bevoegd gezag van de Stichting Onderwijs Primair is belast met het besturen van de stichting. Bij de vervulling van die taak richt het bestuur zich naar het belang van de stichting, het belang van de scholen die door de stichting in stand worden gehouden en het belang van de samenleving. Het bestuur heeft de volgende taken en bevoegdheden:

- Integraal eindverantwoordelijk voor de primaire en secundaire processen in de organisatie
- Opstellen en vaststellen van de jaarlijkse meerjarenbegroting
- Opstellen en vaststellen van de jaarrekening en het jaarverslag
- Opstellen en vaststellen van het meerjarenbestuursformatieplan
- Opstellen en vaststellen van het strategisch beleidsplan van de stichting
- Beheren van het vermogen en zorgdragen van de allocatie van de middelen
- Verrichten van alle rechtshandelingen
- Leiding geven aan directeuren en medewerkers stafbureau
- Werkgever van de medewerkers van de stichting

Het bestuur van de stichting bestond in 2016 uit een voorzitter College van Bestuur. Het bestuur legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht.

1.5 Raad van Toezicht

Het interne toezicht is in handen van de Raad van Toezicht van Onderwijs Primair. De Raad van Toezicht is een onafhankelijk orgaan dat zich, zonder last of ruggenspraak, primair moet richten op het belang van de stichting. De Raad van Toezicht toetst het bestuurlijk handelen, de maatschappelijke doelstellingen en het eigen functioneren. De Raad van Toezicht moet belanghebbenden kunnen verzekeren dat het goed gaat met de stichting en dat er sprake is van goed bestuur. De Raad van Toezicht is de werkgever van het bestuur. Het bestuur legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht heeft de volgende taken en bevoegdheden:

- Goedkeuren van de jaarlijkse meerjarenbegroting
- Goedkeuren van de jaarrekening en het jaarverslag
- Goedkeuren van het strategisch beleidsplan
- Beoordelen van het functioneren van het bestuur
- Werkgever van het bestuur

De Raad van Toezicht bestaat uit vijf personen. De leden van de Raad van Toezicht vervullen elk hun toezichtsrol naar hun competenties. Het betreft competenties op het gebied van onderwijs, financiën, HR, huisvesting en PR/marketing.

1.6 Schooldirecteuren

De schooldirecteuren zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding op schoolniveau. Van hen wordt integraal leiderschap verwacht op het gebied van onderwijs, personeel, financiën en ondernemerschap. Binnen de kaders die op bovenschools niveau zijn vastgesteld profileert de schooldirecteur de school binnen de gemeenschap waarin de school haar rol vervult. Taken en bevoegdheden van de schooldirecteuren zijn vastgelegd in een managementstatuut. De directeuren leggen verantwoording af aan het bestuur.

1.7 Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad en Medezeggenschapsraad

Op elke school is er sprake van medezeggenschap. Volgens een vastgesteld reglement geven de medezeggenschapsraden de directeuren advies over, dan wel instemming met, het schoolbeleid. De directeur fungeert naar de MR als vertegenwoordiger van het bestuur. Vertegenwoordigers van alle scholen vormen samen de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR). De GMR voert haar wettelijke taak uit op bovenschools niveau. Voor meer informatie, zie "jaarverslag GMR".

1.8 Stafbureau

Het stafbureau is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de beheerstaken op het gebied van financiële en personele administratie en onderwijshuisvesting. De salarisadministratie is uitgevoerd door Driessen te Helmond. Op het gebied van onderwijshuisvesting (groot onderhoud) wordt door een externe adviseur technische ondersteuning geboden.

Daarnaast faciliteert, ondersteunt en adviseert het stafbureau de organisatie en het bestuur op het gebied van Financiën, HRM en Huisvesting. Daartoe zijn binnen het stafbureau de volgende functionarissen werkzaam: een beleidsmedewerker financiën en control, een beleidsmedewerker HRM, een senior personeelsadviseur, een medewerker personeelsadministratie, een medewerker financiën en een management assistente/medewerker huisvesting.

1.9 Klachten

In 2016 heeft de stichting geen klachten ontvangen.

2. Beleidsontwikkelingen

2.1 Strategisch beleidsplan 2016-2019

Op basis van de kernwaarden van de stichting, zoals deze in hoofdstuk 1 van dit jaarverslag zijn beschreven, heeft de stichting haar missie en visie opnieuw gedefinieerd en is in 2015 een nieuw strategisch beleidsplan gemaakt voor de periode 2016-2019. De GMR van de stichting heeft haar instemming gegeven aan het beleidsplan; de Raad van Toezicht heeft het beleidsplan goedgekeurd. In het strategisch beleidsplan zijn de volgende strategische keuzes gemaakt:

1. Verbeteren van onderwijskwaliteit door toekomstbestendig onderwijs;
2. Behoud van goed openbaar onderwijs in de kernen;
3. Ontwikkelen van een High Performance Organisatie¹;
4. Verhogen van het ontwikkelings- en onderwijsaanbod in de regio vanuit een doorgaande lijn van 0 – 12;
5. Aangaan van (strategische) samenwerking.
6. Verbeteren van de kwaliteit van de organisatie op het gebied van facilitaire diensten, administratie en control.
7. Het verbeteren van de gebouwen met het oog op duurzaamheid en uitdagende leeromgeving.

2.2 Kwaliteit

Om de kwaliteit van de scholen voor de direct betrokkenen zichtbaar te maken, maar ook om de eindverantwoordelijkheid te kunnen nemen heeft het bestuur, samen met de schooldirecties en de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) kwaliteitsindicatoren ontwikkeld. Deze kwaliteitsindicatoren zijn vervolgens door de Raad van Toezicht goedgekeurd en vormen daarmee tevens het toezichtskader van de Raad van Toezicht. De basiskwaliteit van de school wordt in beeld gebracht door negen prestatie indicatoren. Deze geven een kwaliteitskader dat is afgeleid van de Onderwijs Primair kernwaarden. Het betreft de normering van de basale resultaten van een school. Middels deze vorm kwaliteitsbewaking kan het bestuur de eindverantwoordelijkheid nemen voor de organisatie zonder dat dit tot extra ongewenste interne regelgeving, procedures en controles leidt. Tevens stellen de prestatie indicatoren de school in staat het onderwijskundig, personeels- en financieel beleid bij te stellen om zodanig gericht te werken aan verbetering van de kwaliteit van het onderwijs.

Wanneer de resultaten vallen binnen de gestelde kaders, dan kunnen indien de schooldirectie het wenselijk vindt, de resultaten worden besproken met het bestuur. Indien echter één of meer van deze indicatoren buiten de kaders vallen, zal het bestuur de schooldirectie vragen om een analyse en verbeterplan op te stellen en zal het bestuur het verbeterproces monitoren.

In het nieuwe strategisch beleidsplan zijn de prestatie indicatoren opnieuw gedefinieerd op basis van de strategische keuzes. In 2016 zijn de volgende prestatie indicatoren van kracht:

Onderwijs

Link met de strategie	Prestatie indicator
Verbeteren van onderwijskwaliteit door toekomstbestendig onderwijs Behoud van goed openbaar onderwijs in de kernen	Eindopbrengsten
	Tussenopbrengsten cognitieve en niet-cognitieve vakken
	Persoonlijke ontwikkeling
	Welbevinden en betrokkenheid lln.
	Beleving toekomst-bestendig onderwijs
	VO advies

¹ High performance leiderschap ontwikkelt high performance medewerkers, stimuleert een lange termijn focus en zorgt voor een open en actiegerichte organisatiecultuur. High performance medewerkers zijn de motor voor continue verbetering en vernieuwing. Een lange termijn focus geeft richting aan een open en actiegerichte organisatiecultuur en schept kaders voor continue verbetering en vernieuwing. Een open en actiegerichte organisatiecultuur geeft kansen aan high performance medewerkers. Een continue proces van verbetering en vernieuwing leidt tot high performance resultaten.

ONDERWIJS PRIMAIR

Personeel

Link met de strategie	Prestatie indicator
Ontwikkelen van een HPO	Welbevinden en betrokkenheid lkr
	Ziekteverzuim
	Persoonlijke ontwikkeling
	Mobiliteit
	POP gesprekken

Huisvesting

Link met de strategie	Prestatie indicator
Verbeteren van de gebouwen met het oog op duurzaamheid en uitdagende leeromgeving	Kostenbeheersing exploitatie
	Beleving gebouw door ouders, leerlingen en leerkrachten
	Beleving uitdagende leeromgeving door leerlingen, leerkrachten en ouders

Organisatie

Link met de strategie	Prestatie indicator
Verbeteren van de kwaliteit van de organisatie	Financiële kengetallen
	Doorlopen PDCA

Ondernemerschap

Link met de strategie	Prestatie indicator
Verhogen van ontwikkelings- en onderwijsaanbod in de regio	Marktaandeel Onderwijs Primair
Aangaan van (strategische) samenwerking	Tevredenheid ouders
	Min. aantal maatschappelijke activiteiten per school
	Beleving sociale functie van school vanuit omgeving

2.3 Onderwijs

Evaluatie doelen 2016

De doelen voor 2016 met betrekking tot onderwijs zijn als volgt geëvalueerd:

Cultuurverandering

1. 75% van de medewerkers is getraind in pedagogisch tact.
Dit doel is in de loop van 2016 bijgesteld omdat het niet haalbaar bleek. In het begin waren er alleen individuele trajecten, later zijn hier de team trajecten bij gekomen. Ongeveer 60% is getraind of zal in de loop van het schooljaar getraind zijn. Het is de bedoeling dat schooljaar 2017-2018 iedereen geschoold is.

Passend Onderwijs

2. Alle scholen voldoen aan de basisondersteuning.
Alle scholen binnen Stichting Onderwijs Primair hebben een voldoende score op inspectie niveau. Uit de basismonitoren van zowel Passenderwijs als Midden Holland komt naar voren dat scholen aangeven dat er nog winst te behalen valt op het analyseren en communiceren van de resultaten.

ICT

3. Intranet is voor alle medewerkers de vindplaats voor informatie die nodig is bij het dagelijks werk.
Dit doel is behaald. De inrichting behoeft nog optimalisatie.
4. Alle medewerkers zijn ICT bekwaam op het gebied van softwaregebruik en gebruik van presentatiemiddelen.
Behoeft blijvende aandacht, is een continu proces.
5. Op alle scholen is het gebruik van persoonsgegevens geregeld.
Hier is voortdurend aandacht voor, de bewustwording bij de directeuren is er. Softwarematig is het in orde, als het gaat om reglementen en privacy statements dan is dit een proces wat nog in de kinderschoenen staan. Dit zal dit in 2017 prioriteit hebben, omdat dit volgens GDPR (nieuwe Europese wetgeving die vanaf mei 2018 van kracht gaat) wetmatig verplicht zal worden.

Doorgaande lijnen

6. 3 pilots worden i.s.m. de gemeente Krimpenerwaard gestart inzake regie doorgaande lijn bij basisonderwijs op basis van de visie VVE.
De projectgroep doorgaande lijnen is ontkoppeld in PO-VO en VVE-PO. Het stuk PO-VO is opgepakt en loopt. Het onderdeel VVE is on hold geraakt. Het voornemen is dit volgend jaar opnieuw op te pakken. Er lopen over en weer contacten tussen leerkrachten van groep 8 en de mentoren van de onderbouw VO, men is voornemens bij elkaar in de keuken te kijken.
7. Visie op doorgaande lijn VO is opgesteld en uitgewerkt.
Deze doelstelling is behaald.
8. 2 activiteiten op leerlingniveau i.h.k.v. doorgaande lijn VO hebben plaatsgehad.
Deze doelstelling is gedeeltelijk bereikt. Nog niet op alle scholen van de stichting vinden deze activiteiten plaats, daar wordt verder aan gewerkt.

21^e eeuws onderwijs

9. Kaders voor 21^e eeuws onderwijs zijn geschetst, inclusief techniek en wetenschap.
De projectgroep is vanaf dit schooljaar on hold gezet, omdat de prioriteiten elders lagen. Op dit moment zijn de kaders zoals hier genoemd nog niet beschreven.
10. 90% van de medewerkers heeft zich verdiept in 21^e eeuws onderwijs
Deze doelstelling is behaald. In januari heeft iedereen een studiedag gehad m.b.t. dit onderwerp.
11. 90% van de medewerkers kan uitdragen wat 21^e eeuws onderwijs inhoudt.
Het is niet duidelijk in hoeverre medewerkers 21^e eeuws onderwijs kunnen uitdragen, hier is nog geen onderzoek naar gedaan, omdat de prioriteiten elders lagen.

Kunstdisciplines

12. Op elke school is een daartoe opgeleide cultuurcoördinator werkzaam.
Grotendeels gerealiseerd, op twee scholen na.

Doelstellingen 2017

Op basis van de evaluatie van de doelen van 2016 en het strategisch beleidsplan 2016-2019 zijn voor 2017 de volgende doelen gesteld op het gebied van onderwijs.

- Cultuurverandering
In de tweede helft van het schooljaar 2017-2018 zullen alle medewerkers getraind zijn in PT.
- Passend Onderwijs
Inrichting special needs onderwijs binnen de Krimpenerwaard is gereed.
- ICT
De leerlingen maken effectief gebruik van de educatieve software. Alle medewerkers voldoen aan de ICT competenties (voor gebruik en bewust deelnemen aan de mediasamenleving).

Op alle scholen is het gebruik van persoonsgegevens geregeld.

- Doorgaande lijnen
Visie op IKC is duidelijk maar nog niet uitgewerkt; binnen 1 locatie wordt volgens IKC principes gewerkt i.s.m. kinderopvang.
- 21^e eeuws onderwijs
Iedere medewerker kan 21^e-eeuwse vaardigheden benoemen.
- Kunstdisciplines
Leerlijnen zijn ontwikkeld. Leerkrachten zijn bewust bekwaam op het gebied van voorbereiding en reflectie. Op iedere school zal een cultuurcoördinator werkzaam zijn.

2.4 Personeel

Evaluatie doelstellingen 2016

De doelen 2016 op het gebied van personeel zijn als volgt geëvalueerd:

1. 95% van de salarissen wordt correct uitbetaald; 100% tijdig.
Deze doelstelling is behaald.
2. Sturing HR op basis van kengetallen.
Deze doelstelling is door omstandigheden niet behaald en zal verder opgepakt worden in 2017.

Doelstellingen 2017

Op basis van de evaluatie van de doelen van 2016 en het strategisch beleidsplan 2016-2019 zijn voor 2017 de volgende doelen gesteld op het gebied van personeel.

1. Gezond presteren is uitgewerkt en geïmplementeerd op alle scholen;

2.5 Organisatie

Evaluatie doelstellingen 2016

De doelen 2016 op het gebied van organisatie zijn als volgt geëvalueerd:

1. Handboek AO/IB (Administratieve Organisatie/Intern Beheer) is gereed en bekend bij alle gebruikers
2. Managementinformatie op stichtingniveau is geoptimaliseerd.
Door de vele bestuurswisselingen (drie in 2016) en de daarmee gepaarde onrust is het helaas niet mogelijk geweest bovenstaande doelstellingen op te pakken.

Doelstellingen 2017

Op basis van de evaluatie van de doelen van 2016 en het strategisch beleidsplan 2016-2019 zijn voor 2017 de volgende doelen gesteld op het gebied van organisatie:

1. PDCA cyclus is geïmplementeerd
2. Managementinformatie op stichtingniveau geoptimaliseerd schoolniveau is aanwezig
3. Handboek AO/IB (Administratieve Organisatie/Intern Beheer) is gereed en bekend bij alle gebruikers
4. Sturing HR op basis van kengetallen.

2.6 Ondernemerschap

Planmatig onderhoud 2016

Het meerjarenonderhoud op de scholen is uitgevoerd conform de meerjarenonderhoudsplannen. Dat betekent dat de volgende werkzaamheden hebben plaatsgevonden in 2016. Het betreft het groot onderhoud van de scholen waarvan de stichting dit zelf beheert.

- Jaarlijks keuring en onderhoud aan technische installaties, dak, zonwering en speeltoestellen, noodverlichting e.d. op alle scholen;
- Vervangen zandbakzand op de scholen;
- Vervangen brandmeldinstallatie bij De Kromme Draai;
- Schilderwerk (buiten) op Het Schateiland; De Vlieger en Kiezel en Kei.

De volgende scholen maken deel uit van een Multi Functionele Accommodatie (MFA). Hiervoor is per MFA een beheerstichting opgericht waar de hoofdgebruikers gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de exploitatie en het groot onderhoud:

- O.B.S. Prinses Irene maakt deel uit van MFA Krimpen te Krimpen aan de Lek;
- O.B.S. De Schakel maakt deel uit van De Spil in Ouderkerk. Tot en met 31 december 2016 was de gemeente Krimpenerwaard verantwoordelijk voor het beheer van dit gebouw. Vanaf 1 januari 2017 is het beheer van de Spil ondergebracht bij Stichting Onderwijs Primair;
- O.B.S. De Kranepoort maakt deel uit van Het Rak in Gouderak. Tot en met 31 december 2016 was de gemeente Krimpenerwaard verantwoordelijk voor het beheer van dit gebouw. Vanaf 1 januari 2017 is het beheer van Het Rak ondergebracht bij Stichting Onderwijs Primair;
- O.B.S. Koningin Emma, locatie Oost maakt deel uit van MFA Vogelweide;
- O.B.S. Vliesterstroom maakt deel uit van MFA Haastrecht;
- O.B.S. De Schakels maakt deel uit van het Cultuurhuis Oudewater;
- O.B.S. De Hobbitstee maakt deel uit van VVE van Dam complex. De VVE is nog in oprichting en in die zin formeel nog niet operationeel.
- O.B.S. Prins Claus maakt deel uit van VVE De Brede Vaart in Linschoten. De VVE is nog in oprichting en in die zin formeel nog niet operationeel.

Evaluatie doelstellingen 2016

De doelen 2016 op het gebied van ondernemerschap zijn als volgt geëvalueerd:

Huisvesting

1. Inkomsten vanuit medegebruik zijn centraal geregeld
De doelstelling ten aanzien van het structurele gedeelte van het medegebruik is gerealiseerd. Deze inkomsten worden volledig door het stafbureau in rekening gebracht.
- In 2016 is bij 10 scholen (ouder dan 10 jaar) door een externe partij onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor energie(kosten) besparing en (binnen) klimaatverbetering. Hier zijn rapportages van per locatie met de bevindingen en adviezen tot verbeteringsmogelijkheden. In 2017 zal er een plan van aanpak gemaakt worden.
  - In 2016 is er bij een aantal scholen een project gestart om de uitstraling van de schoolpleinen te verbeteren en er een uitdagende speelomgeving van te maken. De uitvoering van dit project zal in 2017 plaatsvinden.
  - In 2016 is in het kader van verduurzaming bij O.B.S. Flora en O.B.S. Prins Bernhard een duurzame LED verlichtingsinstallatie geplaatst. De bestaande TL verlichting is vervangen door het LummusLED High Output.
  - In 2016 is bij O.B.S. De Schakel een traject gestart om een uitdagende leeromgeving te gaan realiseren op basis van de onderwijskundige visie. Ook duurzaamheid zal hier in meegenomen worden. In 2017 zal dit traject verder uitgewerkt en gerealiseerd worden.

Profilering

1. De schoolgids van de scholen is geoptimaliseerd in lay-out en tekst en worden gedeeld op de websites van de scholen. *Deze doelstelling is gerealiseerd.*
2. Alle scholen hebben in 2016 een ontmoetingsactiviteit voor belangstellenden georganiseerd. *Deze doelstelling is gerealiseerd.*

Doelstellingen 2017

Op basis van de evaluatie van de doelen van 2016 en het strategisch beleidsplan 2016-2019 zijn voor 2017 de volgende doelen gesteld op het gebied van organisatie:

1. 5% verbetering op exploitatie kosten

2.7 Relatie met de gemeenten

Door de benoeming van de Raad van Toezicht in 2012 zijn gemeenten nog meer op afstand gekomen. Om de gemeenten te blijven informeren en betrekken bij het openbaar onderwijs zijn de volgende afspraken in statuten en reglement vastgelegd.

In 2016 hebben er geen reguliere overleggen plaatsgevonden met gemeentes. Door het bestuursvacuüm hebben een aantal overleggen niet plaats kunnen vinden. Om de eerste contacten weer te leggen en verbinding te zoeken heeft de huidige bestuurder wel kennismakingsgesprekken gehad met de verschillende wethouders uit de 3 gemeentes waarin de Stichting Onderwijs Primair vertegenwoordigd is.

- OOGO/LEA overleg; dit vindt tweemaal per jaar plaats. Namens de scholen is de voorzitter CvB aanwezig bij het overleg. De onderwerpen betreffen huisvesting, passend onderwijs, leegstand/ accommodatiebeleid, VVE beleid.
- Op het gebied van huisvesting zijn in 2016 de volgende ontwikkelingen geweest rondom nieuwbouw en uitbreiding:
Nieuwbouw O.B.S. De Hazelmuis (nu O.B.S. De Sterrenboom) in de kern Stolwijk is gerealiseerd. De school is met ingang van het nieuwe schooljaar in gebruik genomen.
- Besluit van de Raad in de gemeente Montfoort voor de locatie van de nieuwbouw van het Scholencomplex Montfoort, waarin O.B.S. De Hobbitstee gehuisvest is.
- Besluit van de Raad in de gemeente Montfoort voor de locatie van de nieuwbouw van het van Damcomplex, waarin De Hobbitstee gehuisvest is. De planning is dat de nieuwbouw in 2018 gerealiseerd is. De verwachting is dat dit vertraging oplevert i.v.m. de aanbestedingsprocedure.

Overige ontwikkelingen binnen de gemeenten in relatie tot Onderwijs Primair:

- De gemeente Krimpenerwaard heeft de subsidie leerlingenbegeleiding in 2016 gecontinueerd. De subsidiegelden worden als geormerkte subsidie aan de stichting verstrekt. De stichting verantwoordt zich over de besteding van de middelen.
- Het verzoek tot benoeming van een lid van de Raad van Toezicht binnen de portefeuille financiën is ingediend, dit is nog niet binnen alle 3 de gemeentes in behandeling genomen bij de Raadsvergadering. Naar verwachting zal dit binnen alle raden goedgekeurd zijn in Q1 2017.
- Stichting Onderwijs Primair heeft samen met de andere schoolbesturen de gemeenten geïnformeerd actief te willen samenwerken aan het geven van taalonderwijs aan statushouders leerlingen. In de gemeente Krimpenerwaard zal hiervoor een schakelklas worden opgezet in samenwerking met de andere besturen en de gemeente. Als locatie is, met instemming van alle partijen, gekozen voor PCBS De Ark in Bergambacht. Binnen de gemeente Oudewater heeft er een gesprek plaatsgevonden tussen alle betrokken partijen. Dat heeft ertoe geresulteerd dat de eerste opvang niet in Woerden plaats gaat vinden, maar een plek krijgt binnen OBS De Schakels in Oudewater.

2.8 Samenwerkingsverbanden en Passend Onderwijs

Op 1 augustus 2014 is de wet Passend Onderwijs ingevoerd in Nederland. De scholen van Stichting Onderwijs Primair maken deel uit van twee samenwerkingsverbanden te weten Samenwerkingsverband Midden Holland, waar de scholen binnen de gemeente Krimpenerwaard deel van uitmaken en het Samenwerkingsverband Passend onderwijs, waar de scholen binnen de gemeente Oudewater en Montfoort deel van uitmaken. Beide Samenwerkingsverbanden hebben een niveau van basisondersteuning vastgesteld waaraan elke school dient te voldoen. Binnen dit niveau van basisondersteuning moeten

alle leerlingen de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. Het niveau van basisondersteuning is uitgewerkt in een aantal indicatoren. Jaarlijks evalueren de scholen de mate waarin voldaan wordt aan

de basisondersteuning. Beide samenwerkingsverbanden hebben het niveau van basisondersteuning vastgelegd in hun eigen ondersteuningsplan.

3. Leerlingen

3.1 Ontwikkeling leerlingenaantallen

De tabel hieronder bevat het aantal leerlingen op de scholen van de Stichting Onderwijs Primair, zoals geteld op 1 oktober 2014, 2015 en 2016. Tevens is een prognose voor 2017 gemaakt door de scholen.

Brinnr.	School	Plaats	2014	2015	2016	Prognose 2017
03 BX	De Hobbitstee	Montfoort	245	231	233	210
03 DV	Pr. Claus	Linschoten	171	165	166	168
03 FJ	De Sterrenboom	Stolwijk	267	259	250	250
06 AZ	Flora	Krimpen a/d Lek	64	63	67	74
08 EU	De Kromme Draai	Ammerstol	121	117	114	109
08 FF	Kon. Emma	Schoonhoven	295	303	301	314
08 GF	Pr. Irene	Krimpen a/d Lek	231	241	241	241
08 IN	De Schakel	Ouderkerk	183	175	177	174
10 BH	De Vlieger	Schoonhoven	295	296	276	251
10 DY	Vlisterstroom	Haastrecht	78	69	71	73
10 EC	De Kranepoort	Gouderak	105	96	92	98
10 TC	De Polsstok	Berkenwoude	43	42	34	37
13 UJ	Kon. Wilhelmina	Lekkerkerk	229	229	253	250
13 XT	Pr. Bernhard	Lekkerkerk	43	42	36	43
14 BC	Het Schateiland	Lekkerkerk	180	173	166	165
18 DU	Kiezel en Kei	Bergambacht	311	324	304	301
18 ER	De Schakels/ Goejanverwelle	Oudewater	108	123	116	122
	Totaal		2.969	2.936	2.897	2.880

Er is binnen Onderwijs Primair geen sprake van een toelatingsbeleid: iedereen is welkom.

3.2 Leerlingresultaten

De tabel hieronder bevat de ontwikkeling in CITO eindopbrengsten op de scholen van Stichting Onderwijs Primair voor 2013 t/m 2016. De scores zijn de gemiddelden van de groepen 8 uit de betreffende jaren. Het betreft de ongecorrigeerde scores, dat wil zeggen dat de scores niet gecorrigeerd zijn naar gewichtenleerlingen.

Brin nr.	School	Plaats	2013	2014	2015	2016	Inspectienorm / ondergrens
03 BX	De Hobbitstee	Montfoort	538,6	535,3	534,2	536,5	534,6
03 DV	Pr. Claus	Linschoten	532,3	540,5	536,1	536,6	534,3
03 FJ	De Sterrenboom	Stolwijk	534,1	535,5	534,1	532,4	531,5
06 AZ	Flora	Krimpen a/d Lek	532,4	535,5	538,9	537,1	531,8
08 EU	De Kromme Draai	Ammerstol	536	530,5	524,2	542,6	533,7
08 FF	Kon. Emma	Schoonhoven	535,5	535,3	528,8	536,2	534,8
08 GF	Pr. Irene	Krimpen a/d Lek	532,6	537,2	536,7	531,9	534,0
08 IN	De Schakel	Ouderkerk	532,4	525,4	535,5	542,5	533,9
10 BH	De Vlieger	Schoonhoven	531,6	533,9	531,5	532,6	532,4
10 DY	Vlisterstroom	Haastrecht	532,4	529,7	533,3	523,0	533,1
10 EC	De Kranepoort	Gouderak	532,2	534,4	530,2	527,3	530,1
10 TC	De Polsstok	Berkenwoude	535,3	537,4	534,7	540,7	534,9
13 UJ	Kon. Wilhelmina	Lekkerkerk	534	531	532,5	539,4	533,2
13 XT	Pr. Bernhard	Lekkerkerk	530,5	534,5	535,5	529,9	534,2
14 BC	Het Schateiland	Lekkerkerk	532,5	534,1	539,9	533,7	532,8
18 DU	Kiezel en Kei	Bergambacht	534,3	534,1	535	531,5	533,1
18 ER	Goejanverwelle	Hekendorp	541,2	539,8	536,3	534,8	529,2
18 ER	De Schakels	Oudewater	544,4	526,8	523	532,3	533,1
	Landelijk gem.		535,1	534,9	535,3	534,9	

Bron: CITO

Elke school valt op grond van het percentage gewichtenleerlingen onder een schoolcategorie. Voor elke schoolcategorie heeft de Inspectie van het Onderwijs een inspectienorm opgesteld.

De Inspectie van het Onderwijs bepaalt op basis van een driejaren trend het basisarrangement van een school. Wanneer een school drie jaren op rij onder de ondergrens van de schoolcategorie scoort wordt de school als zwak benoemd.

In 2016 hebben alle scholen het basisarrangement van de Inspectie gekregen.

3.3 Internationalisering

In deze tijd van technologische ontwikkelingen hebben we te maken met een steeds kleiner wordende wereld. Dit schept nieuwe kansen en mogelijkheden voor het onderwijs. Naast oriëntatie op onderwijsontwikkelingen wereldwijd (studiereis Finland, studiereis Zuid-Afrika etc.) wordt ook steeds meer aandacht gegeven op de scholen aan het Engels als wereldtaal, naast het Nederlands. De vorm waarin dit onderwijs wordt gegeven varieert per school. Engels vanaf de onderbouw, pas in de bovenbouw of intensief Engels als gecertificeerd Early Bird school is een keuze van de school zelf. Alle genoemde voorbeelden komen voor binnen de stichting.

4. Personeel

4.1 Mobiliteit

Om hieraan daadwerkelijk invulling te geven, stimuleren wij mobiliteit en bieden het onderwijzend personeel kansen voor ontplooiing en verandering. Opgedane ervaring, ingezet op een andere school, met nieuwe collega's met een andere dynamiek leidt tot verdieping op zowel professioneel als op persoonlijk gebied. Leerkrachten die de mogelijkheden van overplaatsing willen onderzoeken nodigen wij uit voor een gesprek met de leidinggevende. In 2016 werden een aantal scholen geconfronteerd met boventallige formatie. Hierdoor werden medewerkers op andere scholen geplaatst vanuit hun stichtingsaanstelling. In de tabel hieronder wordt een overzicht gegeven van in- en externe verschuivingen.

Wijzigingen per school per 01-08-2016:

Brin nr.	School	Overplaatsing	Vrijwillige mobiliteit	Afscheid
03 BX	De Hobbitstee	1	0	
03 DV	Pr. Claus	0	0	1
03 FJ	De Sterrenboom	0	1	1
06 AZ	Flora	0	0	
08 EU	De Kromme Draai	0	1	
08 FF	Kon. Emma	0	1	1
08 GF	Pr. Irene	0	1	
08 IN	De Schakel	0	0	1
10 BH	De Vlieger	1	0	3
10 DY	Vlisterstroom	0	0	
10 EC	De Kranepoort	0	0	
10 TC	De Polsstok	0	0	
13 UJ	Kon. Wilhelmina	0	1	1
13 XT	Pr. Bernhard	0	0	1
14 BC	Het Schateiland	0	0	1
18 DU	Kiezel en Kei	0	1	
18 ER	Oudewater	1	1	3
	bovenschools			2
	Totaal 2016	+3/-3	+7/-7	15

Het overzicht betreft het aantal medewerkers zowel fulltime als parttime.

De kolom afscheid betreft de medewerkers die op basis van natuurlijk verloop (vrijwillig ontslag, (vervroegd) pensioen) de stichting hebben verlaten.

De daling van de formatie per schooljaar 16/17 is beperkt (0,9182 fte). Bij directie en ondersteunend personeel is er sprake van een stijging van de formatie. De daling zit volledig bij het onderwijzend personeel. Vanwege het ruime natuurlijke verloop binnen OP is deze teruggang in de formatie eenvoudig op te vangen. Daarnaast was het aantal aanvragen voor vrijwillige mobiliteit voor schooljaar 2016-2017 groter dan in de afgelopen jaren het geval was. De vraag naar onderwijsassistenten lijkt de komende jaren toe te nemen. Dit is onder andere het gevolg van Passend Onderwijs en de inrichting van een pool met onderwijsassistenten bovenschools. Dat er hierdoor op termijn verplichtingen jegens betreffende medewerkers kunnen ontstaan is duidelijk. Vanwege de gewenste flexibiliteit in het personeelsbestand qua functies en deskundigheid is dit geen probleem.

Een aantal mensen zit (gedeeltelijk) op het knelpuntenbudget. Dit is in principe voor de duur van 1 schooljaar tenzij anders wordt besloten. Scholen die gebruik moeten maken van het knelpuntenbudget hebben de opdracht om hun formatie in evenwicht te brengen, zodat er geen beroep meer hoeft te worden gedaan op het knelpuntenbudget. Om echter de continuïteit te waarborgen op een school is het wel heel prettig dat er een knelpuntenbudget beschikbaar is.

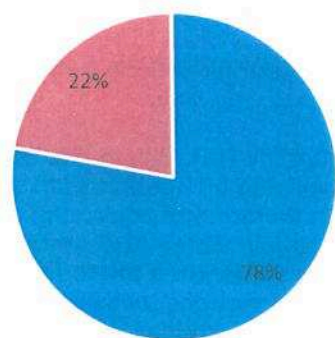
ONDERWIJS **PRIMAIR**

4.2 Personeel op de scholen

(excl. Payroll)

Brin.nr.	School	Totaal	Vrouwen		Mannen	
			Fulltime	Parttime	Fulltime	Parttime
03 BX	De Hobbitstee	22	1	15	4	2
03 DV	Pr. Claus	15	1	12	2	0
03 FJ	De Sterrenboom	20	4	13	2	1
06 AZ	Flora	8	0	6	1	1
08 EU	De Kromme Draai	11	4	5	1	1
08 FF	Kon. Emma	24	6	14	4	0
08 GF	Pr. Irene	20	3	15	1	1
08 IN	De Schakel	17	3	11	0	3
10 BH	De Vlieger	25	3	20	2	0
10 DY	Vlisterstroom	9	0	8	0	1
10 EC	De Kranepoort	10	2	6	0	2
10 TC	De Polsstok	8	0	7	1	0
13 UJ	Kon. Wilhelmina	20	5	14	0	1
13 XT	Pr. Bernhard	10	2	7	0	1
14 BC	Het Schateiland	15	2	12	0	1
18 DU	Kiezel en Kei	30	4	20	3	3
18 ER	Oudewater	15	2	13	0	0
	Totaal 1 januari 2016	279	42	198	21	18

Verdeling LA-LB

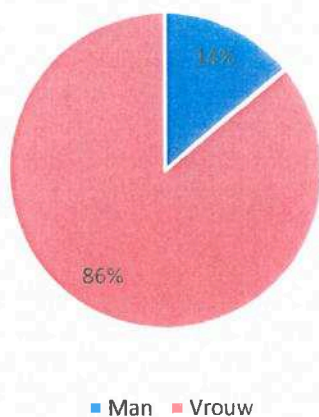

■ Leraarschaal LA ■ Leraarschaal LB

Peildatum: 01-10-2016

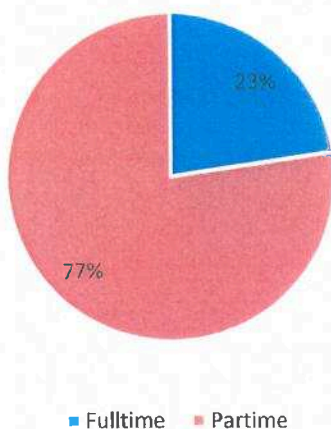
Bron: AFAS

Verdeling Man-Vrouw

Peildatum 01-10-2016
Bron: AFAS

Verdeling fulltime - parttime

Peildatum 01-10-2016
Bron: AFAS

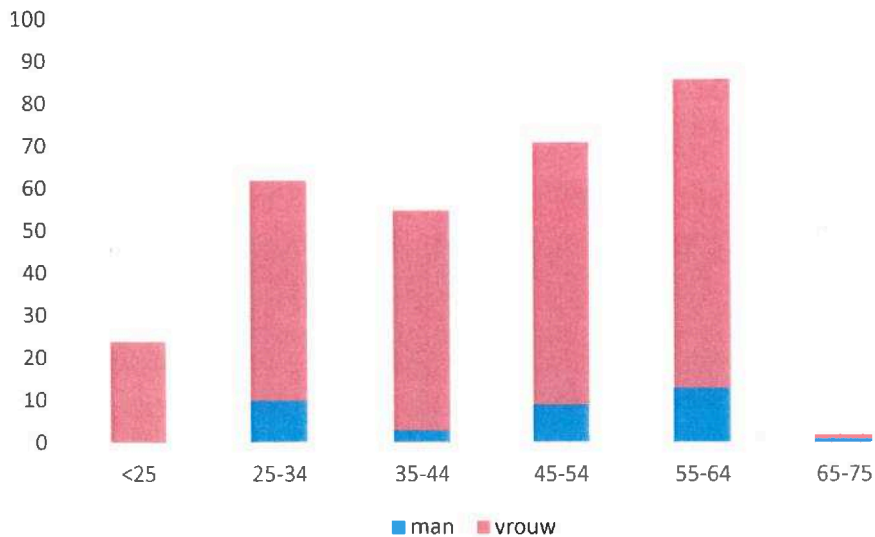
ONDERWIJS PRIMAIR

Leeftijdsofbouw binnen Stichting Onderwijs Primair (scholen en stafbureau)

	Man	Vrouw	Totaal		Dir.	OP	OOP	Totaal
< 25 jaar	0	24	24	< 25 jaar	0	8	16	24
25 - 34 jaar	10	53	63	25 - 34 jaar	1	47	15	63
35 - 44 jaar	3	52	55	35 - 44 jaar	2	40	13	55
45 - 54 jaar	9	62	71	45 - 54 jaar	10	42	19	71
55 - 65 jaar	13	73	86	55 - 64 jaar	9	57	20	86
65 - 75 jaar	1	1	2	65 - 75 jaar				2
Totaal	36	264	301	Totaal	22	194	85	301

Peildatum leeftijdsopbouw 01-10-2016

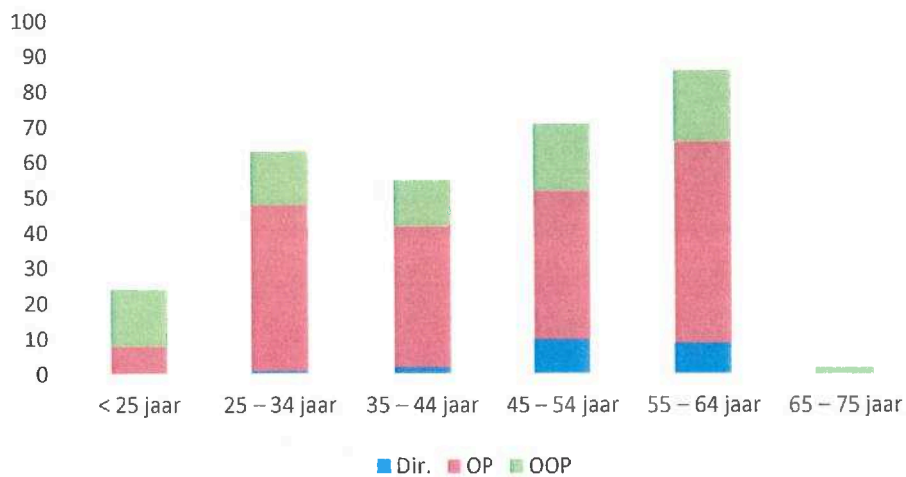
Bron: AFAS

Peildatum 01-10-2016

Bron: AFAS

Leeftijdsofbouw naar functie

Peildatum 01-10-2016

Bron: AFAS

De stichting confirmeert zich aan de cao met betrekking tot het gevoerde beleid beheersing uitkering na ontslag.

4.3 Ziekteverzuim op de scholen

Verzuimpercentage op schoolniveau

Brin nr.	School	Kort %	Middel %	Lang %	Totaal %	Verzuimfrequentie
03 BX	OBS De Hobbitstee	0,9	0,3	0	1,2	1,14
03 DV	OBS Prins Claus	0,5	0	0,9	1,4	0,90
03 FJ	OBS De Sterrenboom	0,1	0,8	4,7	5,6	0,40
06 AZ	OBS Flora	0,3	0	0	0,3	0,25
08 EU	OBS De Kromme Draai	0,3	0,0	6,6	6,9	0,70
08 FF	OBS Kon. Emma	0,6	0,9	9,2	10,7	0,90
08 GF	OBS Pr. Irene	0,5	0,1	2,9	3,5	0,67
08 IN	OBS De Schakel	1,0	0,1	7,9	9,0	1,15
10 BH	OBS De Vlieger	0,5	0,4	8,3	9,2	1,00
10 DY	OBS Vliesterstroom	1,7	1,6	0	3,3	2,40
10 EC	OBS De Kranepoort	0,3	0,4	6,1	6,7	0,67
10 TC	OBS De Poisstok	0,6	0	0	0,6	0,60
13 UJ	OBS Kon. Wilhelmina	0,3	0,7	11,0	12,0	0,60
13 XT	OBS Pr. Bernhard	0,5	2,1	0	2,6	0,67
14 BC	OBS Het Schateiland	0,6	0,2	0	0,8	0,90
18 DU	OBS Kiezel en Kei	0,5	0,6	4,1	5,2	0,87
18 ER	OBS Oudewater	1,5	0	3,0	4,5	1,46
	Onderwijs Primair	0,4	0,3	3,8	4,5	0,78

Bron: AFAS

Periode: 01-01-2016 t/m 31-12-2016

Kort verzuim: 1 – 7 dagen
 Middel verzuim: 1 week – 6 weken
 Lang verzuim: > 6 weken
 Verzuimfrequentie: het gemiddeld aantal ziekmeldingen per medewerker

Verzuimpercentage naar leeftijd

Leeftijd	Verzuimpercentage %
< 25 jaar	1,7
26 – 34	2,5
35 – 44	4,1
45 – 55	9,4
> 55 jaar	12,3
Totaal stichting	6,0

Bron: AFAS

Periode: 2016

Verzuimpercentage vrouw-man

Percentage ziekteverzuim vrouw: 6,96

Percentage ziekteverzuim man : 4,31

De stichting confirmeert zich aan de cao met betrekking tot het gevoerde beleid beheersing uitkering na ontslag.

4.4 Wijzigingen in het Management

In het kalenderjaar 2016 is er tweemaal een wisseling van bestuurder geweest binnen Onderwijs Primair. Verder zijn er een aantal directeuren van locatie veranderd:

- De directeur van locatie De Vliesterstroom is naar de locatie Het Schateiland gegaan;
- De directeur van locatie De Kranepoort en De Schakel is naar de locatie Kiezel en Kei gegaan;
- De directeur van De Kromme Draai is nu ook directeur op de locatie De Schakel;

- De directeur van locatie Kiezel en Kei is naar locatie Koningin Emma gegaan;
- Op de locatie De Kranepoort is op interim basis de directeursfunctie ingevuld.

4.5 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

Het aantal FTE in 2017 ligt, onder invloed van de krimpregio, naar verwachting iets lager dan de actuele cijfers. Daarnaast is er sprake van een kleine verschuiving van onderwijzend personeel naar onderwijsondersteunend personeel.

5. Financiën

5.1 Verantwoording

Het verzorgen van openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs is een maatschappelijke taak die met gemeenschapsgelden wordt uitgevoerd. Het gevoerde beleid is in de eerste plaats gericht op het optimaal inzetten van de aan de stichting toevertrouwde middelen voor het primaire proces. Daarnaast is het beleid er op gericht voldoende gelden in reserve/voorzieningen te houden om de randvoorwaarden voor een goede uitvoering van dat primaire proces te waarborgen. Kwaliteit van het onderwijs is het belangrijkste uitgangspunt binnen de stichting. Alle besluiten, die genomen en keuzes, die gemaakt worden, dragen direct of indirect bij aan de verbetering van de onderwijskwaliteit.

5.2 Financiële kaders

Het ministerie van OCW berekent de lumpsum financiering per school, rekening houdend met kenmerken als omvang van de school, de leerlingengewichten en de leeftijd van het onderwijzend personeel. De toekenning van de lumpsum financiering vindt plaats op stichtingsniveau.

De verdeling van de Rijksbijdragen binnen Onderwijs Primair is gebaseerd op solidariteit tussen de scholen, waarbinnen de variabele personeelskosten (o.a. opname van duurzame inzetbaarheid in vrije tijd en ouderschapsverlof) bovenschools worden opgevangen. Dit wordt gefinancierd door van de bekostiging per school een percentage aan gelden af te romen. Het budget op schoolniveau na afroming valt onder de verantwoordelijkheid van de schooldirecteur, die de eigen begroting verder invult op basis van de schoolplannen. Per trimester wordt verantwoording afgelegd aan het college van bestuur ten aanzien van de realisatie versus de begroting. De integrale verantwoordelijkheid van de schooldirecteuren vergt een zekere kwaliteit en voldoende investering hierin.

5.3 Teruglopende bekostiging

Stichting Onderwijs Primair heeft te maken met een daling van de leerlingenaantallen en daarmee een lagere structurele bekostiging. Jaarlijks wordt een meerjarenbegroting opgesteld om de consequenties van deze afname van leerlingen goed en tijdig in beeld te hebben. Beslissingen, met name op het personele vlak, kunnen hierdoor toekomstgericht genomen worden.

5.4 Resultaat

In de tabel op de volgende pagina wordt het resultaat over 2016 getoond in vergelijking met de begroting van 2016 en de realisatie over 2015.

Toelichting baten

De totale baten zijn ten opzichte van de begroting €436.000 hoger. De oorzaak ligt met name bij de rijksbijdragen OCW, maar ook de overige baten zijn positiever dan begroot.

Rijksbijdragen

Aan rijksbijdragen OCW is in 2016 €356.000 meer ontvangen dan was begroot. Meer dan de helft van deze stijging wordt veroorzaakt door de baten, die ontvangen zijn vanuit de samenwerkingsverbanden (+ €195.000). In de volgende paragraaf zal dit verder toegelicht worden. De rest van de stijging (€162.000) is als volgt te splitsen:

- Personele bekostiging regulier: -/- €33.000
- Personele bekostiging groei: + €101.000
- Personele bekostiging Personeels- en arbeidsmarktbeleid (PAB): + €12.000
- Prestatiebox: + €58.000
- Materiële bekostiging regulier: -/- €9.000
- Materiële bekostiging groei: + €11.000
- Verrekening uitkeringskosten: -/- €9.000
- Bekostiging vreemdelingen: + €19.000
- Overige subsidies OCW: + €12.000

Per saldo is de reguliere bekostiging actueel €28.000 hoger uitgekomen dan begroot. In de begroting van de personele bekostiging was rekening gehouden met een stijging van de bekostiging van €77.000. Deze stijging is gedeeltelijk gerealiseerd op de personele bekostiging en de personele bekostiging Personeels- en arbeidsmarktbeleid. De verhoging van de bekostiging is echter vooral bij de prestatiebox terechtgekomen.

Bedragen x €1.000	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
Baten			
Rijksbijdragen OCW	15.853	15.497	15.456
Overige overheidsbijdragen	81	63	81
Overige baten	183	121	186
Totaal baten	16.117	15.681	15.723
Lasten			
Personeelslasten	12.657	12.885	12.333
Afschrijvingen	452	398	522
Huisvestingslasten	1.293	1.198	1.239
Overige lasten	1.323	1.308	1.232
Totaal lasten	15.725	15.789	15.327
Saldo van baten en lasten	392	-108	395
Financiële baten en lasten	5	10	21
Nettoresultaat	397	-98	417
Investeringsruimte	-253	-300	-382
Totaal resultaat	144	-398	34

In 2016 is er vanuit de groeiregelingen personeel en materieel een totaalbedrag ontvangen van €112.000. Vanuit voorzichtigheidsprincipe wordt er in de begroting niets opgenomen voor baten vanuit de groeiregeling. In de begroting wordt wel budget opgenomen voor eventuele knelpunten, die in de loop van een schooljaar kunnen ontstaan. Het bedrag dat uit de groeiregelingen wordt ontvangen, wordt aan dit knelpuntenbudget toegevoegd. Een deel van het knelpuntenbudget is ingezet door op een aantal scholen extra personeel beschikbaar te stellen voor het oplossen van tijdelijke knelpunten. In principe zijn dit afspraken die maximaal 1 schooljaar gelden. Daarna wordt van de betreffende school verwacht dat het knelpunt is opgelost. Uitzonderingen zijn hierop altijd mogelijk als een juiste en volledige onderbouwing hiervoor aanwezig is.

De verrekening uitkeringskosten betreft de verrekening van de werkloosheidsuitkeringen. DUO is in 2015 gestart om fasegewijs de verrekening over de jaren vanaf 2012 te doen. In 2016 is hiervoor €9.000 ingehouden door DUO.

Op 2 scholen is in 2016 bekostiging ontvangen vanuit DUO met betrekking tot eerste opvang vreemdelingen. Dit was niet opgenomen in de begroting.

Tot slot de overige subsidies OCW. Dit zijn baten vanuit de lerarenbeurs. In 2016 zijn er meer lerarenbeurzen aangevraagd en toegewezen dan waarmee in de begroting rekening werd gehouden. De ontvangen baten worden pas in het resultaat geboekt als er daadwerkelijk kosten zijn gemaakt voor de vervanging. Voor de rest van schooljaar 2016/2017 zijn er dan ook nog bedragen beschikbaar in kalenderjaar 2017. Deze zijn op de balans geplaatst.

Baten Samenwerkingsverbanden

Naast de personele en materiële bekostiging vanuit DUO vallen onder de rijksbijdragen ook de baten vanuit de samenwerkingsverbanden. Deze zijn actueel €195.000 hoger geworden dan begroot. In dit bedrag zit nog een laatste overheveling van de reserves vanuit de oude samenwerkingsverbanden van €74.247. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de reserve Passend Onderwijs en zal in de planjaren besteed gaan worden. De baten voor basisondersteuning zijn met ingang van augustus 2016 verhoogd. Er is €40.000 meer ontvangen. De baten voor extra ondersteuning zijn ruim €90.000 hoger dan begroot, maar hier staan ook extra uitgaven tegenover. In de begroting van 2016 was gepland dat er extra geld vanuit de reserve Passend Onderwijs ingezet zou gaan worden. Hiervoor waren extra trajecten voorzien, maar deze zijn niet uitgevoerd in 2016. Via de bestemmingsreserve Passend Onderwijs is er voor 2017 en 2018 extra geld beschikbaar voor de basisondersteuning op de scholen. Op basis van een onderbouwde aanvraag kunnen de scholen hiervan gebruik gaan maken.

ONDERWIJS **PR** MAIR

Overige overheidsbijdragen

De overige overheidsbijdragen bestaan uit gemeentelijke baten voor leerlingbegeleiding. In de begroting werd rekening gehouden met een daling van deze baten ten opzichte van 2015, maar voor 2016 is exact hetzelfde bedrag toegekend als actueel in 2015 was ontvangen.

Overige baten

De overige baten bestaan uit de volgende posten:

- Detacheringsbaten €46.000 (+€13.000)
- Verhuuropbrengsten €64.000 (+€15.000)
- Sponsoring €8.000 (+€2.000)
- Overige baten €65.000 (+€31.000)

De detacheringsbaten van de Algemene Onderwijs Bond waren niet meegenomen in de begroting, waardoor de actuele baten hoger zijn uitgevallen. Ten opzichte van actueel 2015 waren de verhuuropbrengsten in de begroting van 2016 verlaagd. Dit blijkt uiteindelijk niet nodig te zijn geweest. De baten zijn zelfs nog met €4.000 gestegen ten opzichte van vorig jaar.

De overige baten zijn €31.000 positief uitgekomen ten opzichte van de begroting. Een aantal oorzaken hiervan zijn:

- Terugontvangen premie met betrekking tot de arbeidsongeschiktheidsverzekering
- Terugbetaling studiekosten vertrokken medewerker
- Vergoeding gebruik en schoonmaak gymzalen

Toelichting lasten

De totale lasten liggen actueel iets lager dan begroot. Ondanks het doen van extra afschrijvingen en extra dotaties aan de voorziening groot onderhoud zijn de lasten binnen de begroting gebleven. De tegenhanger van de extra kosten zit op de personeelslasten. Deze zijn €228.000 lager dan het budget.

Personeelskosten

Het positieve verschil op de personeelslasten is als volgt opgebouwd:

- Salariskosten: €396.000
- Externe personeelskosten: -/- €133.000
- Opleidingskosten: -/- €16.000
- Wervingskosten: -/- €19.000
- Bedrijfsgezondheidszorg: -/- €26.000
- Overige kosten: €26.000

De grootste afwijking op de salariskosten betreft de premie APG (€195.000 lager). In de begroting van 2016 is er bewust voor gekozen om de verlaging van de pensioenpremie nog niet mee te nemen vanwege een risico met betrekking tot de financiering van een deel van de afgesproken loonsverhoging per 1 januari 2016. Uiteindelijk zit er op de regulier uitbetaalde lonen een positief verschil van bijna €70.000. De compensatie met het wegvallen van een deel van de pensioenpremie is dus niet nodig geweest. Dat de salariskosten zo positief zijn uitgevallen heeft te maken met een groter natuurlijk verloop dan verwacht. In de formatie van 2016/2017 was ten opzichte van voorgaande jaren sprake van veel vacature ruimte. Hierdoor zijn er relatief veel jonge leerkrachten binnengekomen met lagere loonkosten tot gevolg.

Naast de premie APG is ook de premie van het participatiefonds actueel lager. In de begroting was gerekend met een premie van 4,75%, maar actueel is de premie geheel 2016 3,75% geweest (-/-€110.000). Tot slot zijn de kosten voor vervanging €84.000 lager uitgekomen dan begroot. Zowel het bovenschoolse knelpuntenbudget als de vervangingsbudgetten op de scholen zijn niet volledig gebruikt.

Tegenover de lagere salariskosten staan uitgaven aan extern personeel. In 2016 is ruim €180.000 uitgegeven aan externen. De grootste kostenpost hierbij betreft de inhuur van een externe specialist op het gebied van de personele en salarisadministratie. Door het wegvallen van 2 mensen op het stafbureau (ziekte/uit dienst) was er dringend behoefte aan een direct inzetbare professional om de voortgang met betrekking tot de salarissen te kunnen waarborgen. Mensen met de juiste kennis en ervaring bleken schaars te zijn, waardoor er voor deze duurdere oplossing gekozen is. Eind 2017 is er een nieuwe beleidsmedewerker HRM aangenomen en begin 2017 is de samenwerking met het externe salariskantoor geïntensiveerd. Hierdoor kon in de loop van maart 2017 de inhuur van de externe medewerker worden stopgezet.

Naast de externe uitgaven op het stafbureau zijn er ook kosten gemaakt voor een interimdirecteur op één van de scholen. Wegens verschuivingen binnen de directies op de scholen was er voor de start van schooljaar

ONDERWIJSPRIJMAIR

2016/2017 geen directeur beschikbaar op deze school. In 2017 is een wervingstraject gestart voor deze vacature.

De uitgaven aan bedrijfsgezondheidszorg zijn in 2016 2 keer zo hoog geweest als begroot. Er zijn meerdere onderzoeken en coachingstrajecten geweest waardoor de uitgaven zo gestegen zijn. Dit betekent niet dat de kosten structureel verhoogd zijn.

Vanwege de overstap naar een andere berekeningsmethode van de voorziening jubilea is er uit de voorziening een bedrag van €17.000 extra vrijgevallen bovenop de vrijval met betrekking tot de werkelijk gemaakte kosten.

Tot slot de overige personele kosten. Het positieve verschil van €26.000 is het gevolg van de vrijval van de voorziening spaarverlof vanwege de uitbetaling hiervan.

Afschrijvingskosten

De reguliere afschrijvingskosten zijn actueel €44.000 lager dan gebudgetteerd. De oorzaak hiervan is tweeledig:

- Eind 2015 zijn er versnelde afschrijvingen gedaan op diverse activa ter hoogte van €125.000. Dit heeft plaatsgevonden na vaststelling van de begroting. De afschrijvingslast voor investeringen lag daardoor actueel al lager voor 2016.
- Er is in 2016 veel geïnvesteerd, maar wel later dan gepland. Ook dit heeft een verlagend effect gehad op de afschrijvingskosten van 2016.

In 2016 is er opnieuw bij een aantal scholen besloten om versneld af te schrijven. De betreffende scholen hebben zelf aangegeven welke activa buiten gebruik zijn gesteld en/of eerder zijn vervangen. In totaal bedraagt de extra afschrijvingslast €98.000.

Huisvestingslasten

De huisvestingslasten laten een overschrijding zien van €95.000. Dit bedrag betreft een extra dotatie aan de voorziening groot onderhoud. De reguliere huisvestingslasten zijn conform budget. Er is wel sprake van verschillen op onderliggende kostensoorten, maar daarbij gaat het vooral om verschuivingen. Voor de extra dotatie aan de voorziening groot onderhoud is gekozen naar aanleiding van een analyse van de voorzieningen op schoolniveau, de onderhoudsplannen en de dotaties volgens de begroting van 2017. Bij een aantal scholen is de dotatie in 2017 omhoog gegaan en uit de analyse bleek ook dat dit noodzakelijk was om de toekomstige kosten te kunnen voldoen. Hierbij bleek het wenselijk dat de dotaties in 2016 zouden aansluiten op de verhoogde dotaties in 2017.

Er zijn 5 scholen, die in de planjaren niet voldoende middelen hebben om een juiste dotatie aan de voorziening te kunnen doen. Om voor deze scholen toch voldoende te kunnen doteren, is via de resultaatsverdeling een bestemmingsreserve gevormd waarmee de dotaties de komende 2 jaren worden aangevuld. Daarna zal dit weer uit de reguliere exploitatie moeten komen. Bij de opstelling van de meerjarenbegroting in 2017 zal bekeken worden of er overgestapt kan worden naar een voorziening groot onderhoud op stichtingsniveau in plaats van op schoolniveau. Hierdoor kunnen de lasten eerlijker verdeeld worden over de scholen en hangen de kosten niet af van het beschikken over een nieuw dan wel juist een oud schoolgebouw. Met de bestemmingsreserve voor 2 jaar is er voldoende tijd om deze wijziging door te voeren op de scholen en in de tussentijd voldoende te blijven doteren.

Overige lasten

Aan overige lasten is in 2016 €16.000 meer besteed dan in de begroting was voorzien. Op een aantal onderdelen zijn de verschillen wel iets groter; zo is er op een aantal kostensoorten bewust meer uitgegeven dan was begroot, zoals op ICT (+ €24.000), leermiddelen (+ €34.000) en inventaris (+ €25.000). In de loop van 2016 bleek al dat er ruimte was binnen de begroting, waardoor scholen extra aanschaffingen hebben kunnen doen. Ook aan schoolbegeleidingsdiensten is ruim meer uitgegeven dan was begroot (+ €31.000). Hier staat tegenover dat de reproductiekosten ruim €20.000 onder budget zijn gebleven en dat aan overige lasten maar €9.000 is besteed ten opzichte van een budget van €43.000. In de begroting was hier op een aantal scholen wat extra ruimte opgenomen, die niet of op andere plekken is besteed.

Prestatiebox

In 2016 is er aan prestatieboxmiddelen een bedrag ontvangen van €299.000. De helft van dit bedrag is uitgegeven aan opleidingskosten. De andere helft is besteed aan leermiddelen (€45.000), software (€55.000), culturele vorming (€40.000) en overige kosten (€10.000). De middelen uit de prestatiebox worden niet gebruikt voor de bekostiging van formatie.

Investeringsruimte

In de begroting was een investeringsruimte opgenomen van €300.000. Dit zijn extra gelden, die vanuit de bestemmingsreserve kwaliteitsimpuls beschikbaar zijn gesteld. Het doel hiervan is het realiseren van een verdere kwaliteitsverbetering van het onderwijs. Actueel is er €253.000 besteed. Deze middelen zijn ingezet op een aantal projecten:

- Pedagogisch tact
- 21^e eeuw onderwijs
- ICT
- Kunst en cultuur
- Huisvesting
- Communicatiebeleid

Vanwege een periode zonder bestuurder en de start van een nieuwe bestuurder per eind september 2016 zijn niet alle plannen volledig uitgevoerd. Hierdoor is een deel van het geld niet besteed. Dit betekent dat de reserve kwaliteitsontwikkeling per ultimo 2016 hoger is dan gepland. Hierdoor blijft het geld wel beschikbaar voor de komende jaren.

Balans

Balans Bedragen x €1.000	Ultimo 2016	Ultimo 2015
Activa		
Materiële vaste activa	2.042	1.893
Vlottende activa	5.654	5.243
Totaal activa	7.696	7.136
Passiva		
Eigen vermogen	4.743	4.598
<i>Algemene reserve</i>	<i>2.975</i>	<i>2.905</i>
<i>Bestemmingsreserve publiek</i>	<i>1.768</i>	<i>1.693</i>
Voorzieningen	821	676
Langlopende schulden	234	237
Kortlopende schulden	1.898	1.625
Totaal passiva	7.696	7.136

In 2016 is er voor ruim €600.000 aan nieuwe investeringen gedaan. In 2015 was dit €351.000; hierdoor is de totale waarde van de activa gestegen. Ook de vlottende activa zijn ten opzichte van 2015 gestegen. Met name de vorderingen op het Vervangingsfonds zijn hierop van invloed, maar er zijn ook een aantal grote facturen met betrekking tot werkzaamheden in 2017 vooruitbetaald in 2016. Vanwege het positieve resultaat, maar ook door een stijging van de voorzieningen, zijn ook de liquide middelen gedurende 2016 gestegen. De stijging van de voorzieningen heeft te maken met een hoger saldo op de voorziening groot onderhoud en de vorming van een nieuwe voorziening voor salariskosten voormalige bestuurder. Deze laatste voorziening zal in 2017 weer vrijvallen. Voor een uitgebreidere toelichting op de balansposities wordt verwezen naar de jaarrekening.

5.5 Continuïteitsparagraaf

Conform richtlijnen vanuit de overheid rapporteert het bestuur in het jaarverslag over de aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem in het boekjaar. In 2015 is voor het laatst een externe risicoanalyse gedaan. Op basis van deze risicoanalyse kon het risicoprofiel van de organisatie bijgesteld worden van 8% naar 6%. Daarnaast werd aangegeven dat na het implementeren van beheersmaatregelen om de geconstateerde risico's af te dekken, de buffer verder verlaagd zou kunnen worden naar 5%. Deze daling naar 5% zal nog nader bekeken moeten worden. Door wisseling van bestuurder van de stichting in 2016 is er beperkt aandacht geweest voor de nog te nemen maatregelen op basis van de risicoanalyse. Het is dan ook van belang dat hier in 2017 weer actie op ondernomen wordt. De beschikbare financiële buffer is op dit moment ruim voldoende ten aanzien van het hogere risicoprofiel van 6%.

Financiële positie

De financiële positie van de stichting is zodanig dat er voldoende middelen voor handen zijn om risico's te kunnen opvangen. Hieronder wordt verder ingegaan op de verschillende kengetallen.

Vermogensbeheer

Voor de beoordeling van het vermogensbeheer worden de kapitalisatiefactor, de solvabiliteit en het weerstandsvermogen gebruikt.

De kapitalisatiefactor wordt berekend door het totale vermogen minus de gebouwen en terreinen te delen door de totale baten. Met dit kengetal kan de doelmatigheid van het vermogensbeheer beoordeeld worden.

De solvabiliteit geeft de verhouding aan tussen eigen en vreemd vermogen. Het verschaft inzicht in de financieringsopbouw en geeft aan in hoeverre aan de verplichtingen op langere termijn kan worden voldaan. Er zijn twee verschillende berekeningen:

- Solvabiliteit 1: eigen vermogen (exclusief voorzieningen) gedeeld door totaal vermogen en
- Solvabiliteit 2: eigen vermogen en voorzieningen gedeeld door totaal vermogen.

Als vuistregel geldt dat de solvabiliteit minimaal tussen de 30% en 45% moet liggen om aan de lange termijn verplichtingen te kunnen voldoen.

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe de beschikbare reserves zich verhouden tot de exploitatie. Naar mate de reserves hoger zijn zal het weerstandsvermogen groter zijn. Het weerstandsvermogen wordt berekend door het eigen vermogen te delen door de totale baten.

Tabel kengetallen vermogensbeheer:

Percentages	2016	2015	2014	Signalering
Kapitalisatiefactor	46,37	43,94	47,83	35%
Solvabiliteit 1	61,62	64,44	62,21	<30
Solvabiliteit 2	72,30	73,91	69,60	<30
Weerstandsvermogen	29,43	29,25	30,76	<5

De dalende trend van de kapitalisatiefactor is in 2016 doorbroken. Door het hoge positieve resultaat is de kapitalisatiefactor weer gestegen. Het positieve resultaat vloeit echter niet automatisch terug in de algemene reserve. Via de resultaatverdeling is een deel van het resultaat toegevoegd aan de bestemmingsreserves en zijn er ook twee bestemmingsreserves toegevoegd. Het doel hiervan is dat duidelijk wordt gemaakt dat dit geld de komende jaren nog steeds beschikbaar is voor de organisatie en in welke vorm. Binnen het toezicht op de financiële continuïteit door de onderwijsinspectie is de kapitalisatiefactor geen onderdeel meer.

Budgetbeheer

Bij de beoordeling van het budgetbeheer wordt vastgesteld wat de capaciteit is om tegenvallers op korte of middellange termijn op te vangen. Deze capaciteit is te meten met de kengetallen liquiditeit en rentabiliteit.

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in hoeverre op korte termijn aan de betalingsverplichtingen kan worden voldaan. Liquiditeit wordt gedefinieerd als: de verhouding tussen de vlottende activa (som van de liquide middelen en de vorderingen) en de kortlopende schulden. Een liquiditeit groter dan 1 wordt doorgaans gekwalificeerd als voldoende, omdat dan tegenover de snel vervallende schulden ten minste evenveel vlottende activa staan.

Rentabiliteit

De continuïteit van de stichting wordt in eerste instantie bepaald door de continuïteit van de OCW-bekostiging en de wijze waarop dit budget wordt beheerd. Er moet sprake zijn van een structureel evenwicht van de inkomsten en de uitgaven; dit evenwicht wordt uitgedrukt in het kengetal rentabiliteit. De rentabiliteit heeft betrekking op het rendement en geeft aan of er sprake is van een positief dan wel negatief resultaat. Voor de onderwijssector is een rentabiliteit van 0% verdedigbaar omdat het onderwijs geen winstogmerk kent. Rentabiliteit wordt gedefinieerd als: resultaat uit de gewone bedrijfsvoering gedeeld door de totale baten uit de gewone bedrijfsvoering.

Tabel kengetallen budgetbeheer:

	2016	2015	2014
Liquiditeit	2,98	3,23	2,65
Rentabiliteit	0,90	0,22	-2,53
exclusief investeringsruimte	2,46	2,65	0,01

ONDERWIJS **PRIMAIR**

De liquiditeit in bovenstaande tabel geeft aan dat er ruim voldoende middelen aanwezig zijn om aan de lopende verplichtingen te voldoen.

In de begroting wordt over het algemeen aangestuurd op een rentabiliteit op gewone bedrijfsvoering van nul. In 2016 is de rentabiliteit ruim hoger geworden. De verklaring hiervoor is eerder in dit hoofdstuk gegeven.

Meerjarenbegroting

Onderstaand worden de balans en de staat van baten en lasten getoond voor het verslagjaar (actueel), het lopende jaar (begroting) en 3 planjaren (2018 t/m 2020). Bij de staat van baten en lasten worden ook de leerlingenaantallen en het aantal fte vermeld.

Balans Bedragen x €1.000	2016	2017	2018	2019	2020
Activa					
Materiële vaste activa	2.042	2.261	2.123	2.068	1.949
Vlottende activa	5.654	5.065	4.872	4.791	4.628
Totaal activa	7.696	7.326	6.995	6.859	6.577
Passiva					
Eigen vermogen	4.743	4.248	3.931	3.701	3.535
<i>Algemene reserve</i>	<i>2.975</i>	<i>3.014</i>	<i>3.050</i>	<i>2.929</i>	<i>3.060</i>
<i>Bestemmingsreserve publiek</i>	<i>1.768</i>	<i>1.235</i>	<i>881</i>	<i>772</i>	<i>474</i>
Voorzieningen	821	949	939	1.037	925
Langlopende schulden	234	230	227	223	219
Kortlopende schulden	1.898	1.898	1.898	1.898	1.898
Totaal passiva	7.696	7.326	6.995	6.859	6.577
Liquiditeit	2,98	2,67	2,57	2,52	2,44
Solvabiliteit	61,62	57,99	56,20	53,96	53,74
Kapitalisatiefactor	46,37	46,02	44,91	44,57	42,98

Bovenstaande balans is gebaseerd op de meerjarenbegroting, aangepast aan de actualiteit van 2016. Ook de planjaren zijn enigszins aangepast op basis van de actuele ontwikkelingen. De uitgangspunten zijn verder conform de meerjarenbegroting gebleven. Alle kengetallen laten een dalend verloop zien in de planjaren als gevolg van de inzet van extra middelen vanuit de reserves. In 2016 zijn de kengetallen hoger uitgekomen dan verwacht, doordat er onder andere veel minder geld is uitgegeven op Passend Onderwijs dan was begroot. Via de bestemmingsreserves wordt het resultaat grotendeels gelabeld om alsnog te besteden in de komende jaren bovenop de reguliere exploitatie. In de nieuwe begroting zal dit ook meegenomen worden. Met deze uitgaven blijven de kengetallen nog ruim boven de signaleringsgrenzen.

De ontwikkeling van de voorzieningen is grotendeels gebaseerd op het meerjarenplan voor groot onderhoud. De mutaties vanuit dit plan, dus zowel de dotaties als de geplande onttrekkingen, zijn meegenomen in de toekomstige stand van de voorzieningen. Er zijn steeds meer scholen gehuisvest in een multifunctionele accommodatie (MFA). In principe zorgen deze MFA's zelf voor de opbouw van een voorziening groot onderhoud. Voor deze scholen hoeft dan door de stichting geen onderhoudsvoorziening meer aangehouden te worden. Echter, bij meerdere MFA's is het nog steeds onduidelijk welke kosten vanuit de bij de betreffende MFA opgebouwde voorziening worden betaald. Dit betekent dat er voor een aantal scholen in een MFA ook nog een deel binnen de stichting wordt opgebouwd. Pas als alle afspraken helder zijn, kan besloten worden of een deel van de voorziening overbodig is geworden en kan vrijvallen.

ONDERWIJS PRIMAIR

Staat van baten en lasten

Leerlingentelling per 1 oktober t-1	2.969	2.897	2.880	2.846	2.830
Bedragen x €1.000	Realisatie 2016	Begroting 2017	Plan 2018	Plan 2019	Plan 2020
Baten					
Rijksbijdragen OCW	15.853	15.524	15.295	15.140	15.059
Overige overheidsbijdragen en subsidies	81	131	12		
Overige baten	183	163	161	163	163
Totaal baten	16.117	15.818	15.467	15.304	15.222
Lasten					
Personele lasten	12.657	12.940	12.640	12.500	12.382
Afschrijvingen	452	400	439	447	422
Huisvestingslasten	1.293	1.218	1.204	1.193	1.193
Overige instellingslasten	1.323	1.335	1.261	1.245	1.242
Totaal lasten	15.725	15.892	15.544	15.384	15.240
Saldo van baten en lasten	392	-74	-77	-81	-18
Financiële baten en lasten	5	11	11	11	11
Exploitatieresultaat	397	-63	-66	-70	-6
Investeringsruimte	253	350	150	150	150
FTE per 01-08	187,59	187,63	181,35	175,68	172,94
Directie	17,50	18,09	17,97	17,38	16,80
Onderwijzend Personeel	151,70	146,85	141,86	138,46	136,12
Ondersteunend en beheerspersoneel	18,39	22,69	21,52	20,05	20,02

Het getoonde exploitatieresultaat betreft het resultaat uit gewone bedrijfsvoering. Daar bovenop komen de uitgaven, die vanuit de investeringsruimte gefinancierd worden.

De Rijksbijdragen laten in de planjaren een daling zien. Dit is een direct gevolg van de leerlingendaling, die wordt voorzien. In de begroting is al aangegeven dat er nog een stijging van de prestatiebox verwacht worden, maar vanwege onzekerheid ten aanzien van de ontwikkeling van de pensioenpremie is hier nog geen rekening mee gehouden in de begroting. Daarnaast zakken de overige overheidsbijdragen en subsidies naar nul. De in 2017 opgenomen baten betreffen de subsidie schoolbegeleiding van de gemeente en diverse lerarenbeurzen. Ten aanzien van de gemeentelijke subsidie is het onzeker of deze wordt toegekend. De afgelopen jaren was dit wel het geval en daarom is ook voor 2017 een bedrag opgenomen. Voor de jaren daarna vooralsnog niet.

De personele lasten laten een vergelijkbare daling zien als de Rijksbijdragen. Over alle planjaren is er sprake van een daling van het aantal fte met 14,65. Dit is een veel grotere daling dan vorig jaar werd voorzien, maar dat hangt samen met de grotere daling van het aantal leerlingen dat nu in de prognoses is opgenomen. Elk jaar worden de prognoses bijgesteld en zal moeten blijken of deze daling van FTE noodzakelijk is. In bovenstaand overzicht lijkt er een stijging te zitten in het aantal fte op directie per schooljaar 17/18. Dit is niet het geval. Per augustus 2016 was er op directie 18,45 fte begroot, maar dit is door actuele ontwikkelingen minder geworden. Tijdelijk is dit extern opgevangen.

De exploitatieresultaten zullen volgens de plannen de komende jaren negatief zijn vanwege extra uitgaven voor Passend Onderwijs. Daarnaast is er voor alle jaren een investeringsruimte beschikbaar. In de nieuwe begroting zullen daar uitgaven aan ICT en extra dotaties aan de voorziening groot onderhoud bij komen.

Risico's en risicobeheersing

Ongeveer eens in de 3 jaar wordt een externe risicoanalyse uitgevoerd. Voor het laatst is dit gebeurd in 2015. Uit deze analyse kwam naar voren dat de financiële buffer in verhouding tot de risico's ruim voldoende is en dat er sprake is van een vermogenssurplus. Al een aantal jaren wordt daarom een investeringsruimte ingezet en ook voor de komende jaren is er extra geld beschikbaar. De financiële kengetallen, zoals getoond bij de meerjarenbalans, zijn hierbij een belangrijke graadmeter. Jaarlijks wordt ook aandacht besteed aan de vraag of

ONDERWIJS PRIMAIR

het risicoprofiel, waarop de laatste risicoanalyse is gebaseerd, nog voldoet in verhouding met de belangrijkste risico's. Op dit moment zijn er geen redenen om het risicoprofiel bij te stellen.

Hieronder worden de belangrijkste risico's genoemd voor de korte en middellange termijn en de genomen maatregelen danwel aandachtspunten ten aanzien van deze risico's:

- De daling van het aantal leerlingen binnen de stichting is een risico, maar hiermee wordt in de meerjarenbegroting zorgvuldig rekening gehouden. Elk jaar wordt door de schooldirecteuren een leerlingenprognose opgesteld, die de basis vormt voor de nieuwe meerjarenbegroting.
- Er bestaan risico's voortvloeiend uit toekomstige personele rechten, zoals jubileumgratificaties. Dit risico is beheersbaar gemaakt door het vormen van een specifieke personele voorziening op de balans.
- Tussentijdse fluctuaties in toename leerlingenaantallen;
- Mogelijke arbeidsconflicten
- De onzekerheid rondom de Rijksbekostiging. Vaak wordt pas in laat stadium duidelijk hoe de Rijksbekostiging eruit zal zien. Door middel van prognoses wordt gedurende een jaar bijgestuurd.
- De ontwikkelingen ten aanzien van het Vervangingsfonds zijn op dit moment onzeker. Het eerdere voornemen om het Vervangingsfonds tussen 1 januari 2018 en 1 januari 2020 op te heffen, lijkt inmiddels achterhaald en niet realistisch. Onderwijs Primair zal zich moeten voorbereiden om eigen risicodragers te worden. Dit traject is eerder al opgestart, maar vanwege bestuurswisselingen onderbroken. In 2017 zal dit naar verwachting weer onder de aandacht komen.
- De voorziening groot onderhoud ten aanzien van scholen in multifunctionele accommodaties is nog onvoldoende inzichtelijk. Om het risico op een te lage onderhoudsvoorziening beheersbaar te houden, is ervoor gekozen om voor diverse scholen in MFA's toch een voorziening aan te houden binnen de stichting.
- Er is nog onzekerheid met betrekking tot de Wet Werk en Zekerheid. Het is nog de vraag op welke termijn en in welke vorm het openbaar onderwijs te maken krijgt met onder andere de ketenregeling. Het is van belang dat de stichting hierop voorbereid is.
- De vergoeding voor een eventuele stijging van werkgeverslasten wordt vanaf schooljaar 15/16 vooraf meegenomen in de bekostiging. Mocht de actuele stijging tegenvallen dan is dit voor rekening van de stichting.
- Vanaf 2017 dienen door de scholen twee lessen per week bewegingsonderwijs gegeven te worden door een bevoegde leerkracht. De stichting investeert al een aantal jaren in het opleiden van eigen leerkrachten voor bewegingsonderwijs en gaat hiermee door.

5.6 Treasuryverslag

Voorheen vond het treasurybeleid plaats binnen de kaders van de Regeling van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen van 16 september 2009, kenmerk FEZ/CC 2009/150185. In 2016 is deze regeling vervangen door de Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 6 juni 2016 met kenmerk WJZ/800938, houdende regels over het uitzetten van gelden, het aangaan van leningen en het aangaan van verbintenissen voor financiële derivaten (Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 RBLD 2016)). De regeling heeft betrekking op de publieke middelen van Stichting Onderwijs Primair. Het treasurybeleid maakt deel uit van het financiële beleid van Stichting Onderwijs Primair.

Op basis van de nieuwe regeling is er een nieuw treasurystatuut opgesteld. In dit statuut is de mogelijkheid tot het beleggen in derivaten verwijderd. De overtollige middelen worden risicomijdend uitgezet.

Lening gemeente Krimpenerwaard

In 2010 is door de toenmalige gemeente Bergambacht een lening verstrekt ad € 254.000 ter financiering van de uitbreiding en verbouwing van de ruimte van de in het pand gevestigde locatie van Kern Kinderopvang Randstad B.V. De ruimte is een onderdeel van de locatie Kiezel & Kei. De lening dient in 40 jaar afgelost te worden, hiervoor is een vast rentepercentage vastgelegd van 4,01% gedurende de gehele looptijd. De jaarlijkse aflossingen en rentebedragen worden door de stichting aan Kern Kinderopvang Randstad B.V. doorbelast. De aflossingsverplichting wordt opgeschort indien de ruimte, ondanks inspanning om te verhuren, niet verhuurd kan worden en geen huurinkomsten worden genoten door de school. Hetzelfde geldt voor de renteverplichting.

Financiële baten en lasten

De ontvangen financiële baten over 2016 bedragen €19.000. Dit betreffen de rentebaten over de spaargelden bij de ABN Amro bank. Dit ligt iets onder budget en is bijna €15.000 lager dan in 2015. De oorzaak van deze daling ligt bij de lagere rente, maar die was ook grotendeels voorzien in de begroting. De bankkosten over 2016 bedragen €2.900 en de rente over de hierboven genoemde lening van de gemeente Bergambacht is

€10.000. Tot slot is er sprake van een betalingsverschil van €1.200. Dit is veroorzaakt door de correctie van een oude factuur. Per saldo is er sprake van financiële baten ter hoogte van €5.000.

5.7 Code Goed Bestuur

Stichting Onderwijs Primair conformeert zich aan de Code Goed Bestuur zoals deze is opgesteld door de PO-raad. Onderwijs Primair heeft de code van de PO-raad als volgt geconcretiseerd naar de eigen organisatie:

- Stichting Onderwijs Primair heeft de opdracht uitgewerkt in vijf kernwaarden; voor de omschrijving hiervan wordt verwezen naar hoofdstuk 1 van dit jaarverslag. Vanuit de kernwaarden is het toezichtskader van de Raad van Toezicht benoemd; hiervoor wordt verwezen naar hoofdstuk 6.
  - De organisatie is ingericht volgens het Raad van Toezicht model; voor de omschrijving van de organisatie wordt verwezen naar hoofdstuk 1 van dit jaarverslag.
  - De profielen van de Raad van Toezicht zijn opgesteld op basis van gevraagde competenties op het gebied van onderwijs, HR, huisvesting, financiën, ICT en PR. Er is een rooster van aftreden. De Raad van Toezicht zorgt minimaal eenmaal per jaar voor scholing en evalueert jaarlijks het eigen functioneren.
  - De Raad van Toezicht ontvangt een vergoeding conform de richtlijnen van de VTOI.
  - In het strategisch beleidsplan van de stichting en de schoolplannen wordt uitgebreid ingegaan op het belang van de professionals.
  - Middels de prestatie-indicatoren die worden omschreven in hoofdstuk 2 van dit jaarverslag vindt monitoring door het bevoegd gezag plaats. Tevens wordt dit instrument gebruik voor verantwoording aan de Raad van Toezicht. Daarnaast zijn binnen de organisatie een aantal structurele overlegmomenten op jaarbasis aanwezig waarin verantwoording plaatsvindt:
    - o Raad van Toezicht vergadering vindt zesmaal per jaar plaats. De Raad van Toezicht laat zich informeren door het college van bestuur en het college van bestuur legt verantwoording af ten aanzien van de prestatie-indicatoren, de kernwaarden, het gevoerde beleid.
    - o Halfjaar besprekingen tussen het college van bestuur en schooldirecteur. De directeur van een school legt verantwoording af ten aanzien van onderwijs, personeel en financiën; het college van bestuur laat zich informeren ten aanzien van deze punten
    - o GMR vergadering vindt eens per 6 weken plaats. Het college van bestuur informeert de GMR, legt verantwoording af en bespreekt de zaken waarin de GMR advies- of instemmingsrecht heeft
    - o MR vergaderingen vinden periodiek op de scholen plaats. De schooldirecteur informeert de MR, legt verantwoording af en bespreekt zaken waarin de MR advies- of instemmingsrecht heeft.
    - o MT is het maandelijks overleg tussen directeuren en college van bestuur. Hierin worden beleidsvoornemens besproken, informatie gedeeld.
    - o Viermaal per jaar heeft de Raad van Toezicht een gesprek met ouders en leerkrachten op een van de scholen van de stichting. Op deze wijze wordt het risico van eenzijdige informatie door het college van bestuur vermeden.
    - o Jaarlijks heeft het college van bestuur een zogeheten rond de tafel gesprek met leerkrachten, leerlingen en met de oudergeleding van de MR van elke school. Doel is een brede scope van een school als aanvulling op de hierboven genoemde prestatie-indicatoren en formele gesprekken met de schooldirecteuren
    - o Eenmaal per jaar vergadert de Raad van Toezicht met de GMR inzake het gevoerde en te voeren beleid.
  - Stichting Onderwijs Primair heeft in statuten, reglementen en functieomschrijving taken en bevoegdheden van het bestuur en de Raad van Toezicht vastgelegd. In de statuten en reglementen en in de profielschetsen van de Raad van Toezicht is de onafhankelijkheid geborgd.
  - Het strategisch beleidsplan van de stichting wordt in een breed perspectief met stakeholders besproken:
    - o Strategische sessies met leerkrachten en ouders; met GMR en met MT als input voor de visie van de stichting en de prioriteiten in het plan. Vanuit de kaders die de kernwaarden geven.
    - o besproken met en ingestemd door MT en GMR.
    - o Het strategische beleidsplan wordt vastgesteld door het bestuur en goedgekeurd door de Raad van Toezicht
- Het strategische plan is een dynamisch document dat jaarlijks zal worden geëvalueerd op basis van het jaarplan en de ontwikkelingen. Evaluatie vindt plaats in het MT, de GMR en de Raad van Toezicht.
- Door zich niet alleen te richten op de prestatie-indicatoren maar daarnaast in gesprek te gaan met directeuren, leerkrachten en ouders richt het bestuur zich op een zo breed mogelijke basis voor de schoolontwikkeling. Daarnaast wil het bestuur de uitwisseling tussen de scholen bevorderen en heeft daarvoor kennisnetwerken opgericht binnen de organisatie. Zoals het netwerk ICT-coördinatoren; netwerk coördinerend leraren; kennisnetwerk middag.
  - De stichting hanteert een klokkenluidersreglement dat het mogelijk maakt om melding te maken van vermoede onregelmatigheden waarbij de rechtspositie beschermd wordt.

5.8 Conclusie

Stichting Onderwijs Primair is een financieel gezonde organisatie. Het is belangrijk dat de organisatie goed blijft sturen op de besteding van de beschikbare middelen, zodat de financiële buffer ook daadwerkelijk verlaagd wordt. Hierbij dienen ten allen tijde de risico's scherp in het oog gehouden te worden. Positief is dat er voor de komende jaren extra financiële ruimte beschikbaar blijft ten behoeve van de kwaliteitsverbetering van het onderwijs.

6. Verslag van de Raad van Toezicht

6.1 Doelstelling Raad van Toezicht

Het interne toezicht is in handen van de Raad van Toezicht van Onderwijs Primair. De Raad van Toezicht is een onafhankelijk orgaan dat zich primair richt op het belang van Stichting Onderwijs Primair. Daarnaast moet de Raad van Toezicht belanghebbenden kunnen verzekeren dat het goed gaat met Stichting Onderwijs Primair en dat er sprake is van goed bestuur. Als interne toezichthouder houden we dus toezicht zowel voor de stichting Onderwijs Primair als voor de maatschappij.

6.2 Taken Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft vijf taken:

- Goedkeuren van het strategisch beleidsplan, jaarverslag en (meerjaren)begroting
- Controleren of de overeengekomen kaders niet overschreden worden
- Evalueren van eigen toezicht
- Werkgever van het bestuur
- Geven van gevraagd en ongevraagd advies en sparringpartner van het bestuur.

Alle vijf taken zijn het afgelopen jaar aan bod gekomen: het strategisch beleidsplan, jaarplan 2017 en (meerjaren)begroting 2017 zijn goedgekeurd evenals het jaarverslag 2015. Aan de hand van de opbrengstgegevens, leerlingenaantallen, marktaandeel en financiële kengetallen houden we zicht op de onderwijskwaliteit en de continuïteit van Stichting Onderwijs Primair. De evaluatie van het interne toezicht hebben we gekoppeld aan een sessie waarin het boek "Verandering van een tijdperk" als uitgangspunt was genomen. De paragraaf over veranderingen binnen het onderwijs werd als leidraad genomen voor de zelfreflectie van de Raad van Toezicht.

6.3 Vergoeding Raad van Toezicht

De jaarlijkse netto vergoeding voor leden van de Raad van Toezicht is als volgt vastgesteld:

- Voorzitter: €5.750
- Lid: €2.875

Bovenop de netto vergoeding komen kosten met betrekking tot de loonbelasting en eventueel BTW.

6.4 Samenstelling Raad van Toezicht

De profielen van de Raad van Toezicht zijn opgesteld op basis van gevraagde competenties op het gebied van: Onderwijs, Personeel/Juridisch, Financiën, Huisvesting, PR en ICT. Samen vormen we een sterk team met niet alleen verschillende competenties, maar ook verschillende karakters. De discussie wordt hierdoor niet geschuwd, waardoor het interne toezicht scherp blijft.

In het reglement Raad van Toezicht is de zittingsperiode opgenomen; daarnaast is een rooster van aftreden voorhanden. In 2016 was de zittingsperiode van mevrouw J. Walraven afgelopen en zij heeft zich niet herkiesbaar gesteld. Middels een selectieprocedure, waarin ook de GMR bij betrokken was, is dhr. R. Rutte voorgedragen als nieuw lid van de Raad van Toezicht. De gemeenteraden van Krimpenerwaard en Oudewater hebben deze voordracht in 2016 goedgekeurd (de gemeenteraad van Montfoort in 2017).

6.5 Toezichtkader Raad van Toezicht

Als Raad van Toezicht toetsen we het beleid van de stichting Onderwijs Primair vanuit maatschappelijk perspectief en vanuit het perspectief van de organisatie. Daartoe hebben we een toezichtkader Raad van Toezicht opgesteld met bijbehorend informatieprotocol. Met dit laatste verantwoordt de bestuurder zich over het gevoerde beleid.

Het toezichtkader is als volgt samengesteld:

A. Toets op de maatschappelijke opdracht:

Meetbaar aan de hand van

- Inspectie-eisen
- Oudertevredenheid
- Aantoonbare bijdrage per school aan maatschappelijke rol
- Dialoog met wethouders onderwijs

B. Toets op goed onderwijs:

Meetbaar aan de hand van

- Inspectie-eisen
- Ambities van de directeur-bestuurder als surplus op de inspectie-eisen

- Aantoonbare maatwerk aanpak per school ten aanzien van waardering van diverse talenten van kinderen
- Dialoog met schooldirecteuren
- Tevredenheidsonderzoek leerlingen, ouders en personeel

C. Toets op goed personeel:

Meetbaar aan de hand van

- Medewerkertevredenheid boven gemiddeld (sector) en lange termijn stijgend
- Rapportage over ontwikkeling van medewerkers
- Rapportage over professionalisering en talentontwikkeling medewerkers
- Scholingsplannen

D. Toets op een uitdagende leeromgeving (Huisvesting en inrichting):

Meetbaar aan de hand van

- Onderzoek onder leerlingen, medewerkers, ouders en andere gebruikers van scholen en faciliteiten
- Aantoonbare lange termijn visie op huisvesting en inrichting leeromgeving
- Planmatig en contractueel onderhoud

E. Toets op het actief uitdragen van de kernwaarden:

Meetbaar aan de hand van

- Aantal en kwaliteit uitingen van de Stichting Onderwijs Primair
- Groei marktaandeel
- Onderzoek

F. Toets op continuïteit en doelmatige en rechtmatige inzet van middelen

- Structurele meerjarenbegroting die sluitend is
- Driejaarlijkse risicoanalyse en opvolging van beheersmaatregelen
- Financiële kengetallen
- Koppeling tussen beleid en begroting
- Actuele AO/IB
- Goedkeurende accountantsverklaring

Daarnaast vindt monitoring plaats aan de hand van de prestatie-indicatoren geformuleerd door de directeur-bestuurder, de evaluatie van beleidsplannen, de meerjarenbegroting, het bestuursformatieplan en de jaarrekening.

6.6 Werkwijze Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht vergadert –indien mogelijk– steeds op een van de scholen. Voorafgaand aan de vergadering praat de Raad van Toezicht aan de hand van de kernwaarden van de stichting met de schooldirecteur, leerkrachten en ouders. Op deze manier houden we voeling met ouders en personeel en ontvangen we informele informatie van een andere bron dan de bestuurder. In 2016 zijn de volgende scholen bezocht:

10 februari 2016:	Arendshoeve, Bergambacht;
20 april 2016:	Goejanverwelle, Hekendorp;
15 juni 2016:	Stafbureau, Bergambacht;
28 september 2016:	Stafbureau, Bergambacht;
7 december 2016:	Prins Bernhard, Lekkerkerk.

Aan het eind van het schooljaar is zoals elk jaar de gezamenlijke vergadering met de GMR. We hebben dit jaar vijf keer formeel vergaderd. Aan het eind van het schooljaar is zoals elk jaar de gezamenlijke vergadering met de GMR.

6.7 Besproken onderwerpen 2016

De volgende onderwerpen zijn besproken tijdens de Raad van Toezicht vergaderingen:

- Jaarrekening 2015 is goedgekeurd
- Jaarplan 2016 en meerjarenbegroting 2016 – 2019 zijn goedgekeurd;
- Prestatie-indicatoren schooljaar 2015-2016 zijn besproken;
- Rooster van aftreden Raad van Toezicht is vastgesteld;
- Machtiging strategiegroep is goedgekeurd;
- Financiële rapportage 1^e halfjaar 2016 is besproken;

ONDERWIJS PRIMAIR

- Marktaandeel Onderwijs Primair zijn besproken;
- Ontwikkeling passend onderwijs is besproken;
- Herziening statuten is goedgekeurd;
- Arboplan is goedgekeurd;
- Inkoopbeleid is goedgekeurd;
- Beleid Huisvesting is goedgekeurd;
- Begroting 2017 is goedgekeurd;
- Jaarplanning 2016-2017 is besproken;
- Bestuursformatieplan is besproken;
- Interim controle accountant is besproken.

Daarnaast is er in november een studiemiddag en-avond gevolgd met als onderwerp "Falend toezicht bij semi-overheidsinstellingen" gegeven door prof. Dr. Ing. Rienk Goodijk.

In oktober 2015 heeft de directeur-bestuurder de Raad van Toezicht laten weten dat zij met ingang van 1 maart 2016 de organisatie zal verlaten. De Raad van Toezicht heeft daarop de werving voor een nieuwe directeur-bestuurder in gang gezet. Hierbij is gebruik gemaakt van het wervings- en selectiebureau Beteor. In januari heeft de benoemingsadviescommissie een keuze gemaakt uit 3 geselecteerde kandidaten en een voordracht gedaan voor een van hen. Per 1 mei is de nieuwe directeur bestuurder aan de slag gegaan. Helaas bleek al vrij snel dat de verwachtingen die de Raad van Toezicht had, verwachtingen gebaseerd op het assessment die heeft plaats gevonden als onderdeel van de selectieprocedure, ver uiteen lagen met de door de directeur bestuurder gevoerde beleid. In juli heeft de Raad van Toezicht, in overleg met de directeur bestuurder, tot de conclusie moeten komen dat er sprake was van een onverenigbaar inzicht tussen directeur bestuurder en de Raad van Toezicht. De directeur bestuurder is dan ook van zijn functie ontheven en middels een vaststelling overeenkomst is de relatie met de directeur bestuurder beëindigd.

Om slagvaardig te werk te kunnen gaan heeft de Raad van Toezicht contact gezocht met het wervings- en selectiebureau Beteor om te onderzoeken of een van de andere geselecteerde kandidaten mogelijk nog beschikbaar was. Dit bleek het geval en in september is er een nieuwe directeur bestuurder aan de slag gegaan. In dit proces heeft de Raad van Toezicht, zo goed als mogelijk, de GMR en leden van de benoemingsadviescommissie betrokken.

6.8 Dankwoord Raad van Toezicht

We kunnen terugkijken op een bewogen jaar met veel veranderingen! In de maanden maart en april hebben de leden van het strategieteam van het MT de taken van de directeur bestuurder waargenomen. Wij danken hen voor de extra inzet die zij in deze periode hebben gedaan. Een jaar met 3 directeur bestuurders is voor de organisatie niet makkelijk geweest en we verwachten en hopen dat de veranderingen die plaats hebben gevonden leiden tot een nog betere organisatie waarin directeuren, leerkrachten, maar bovenal de kinderen die onze scholen bezoeken, nog meer kunnen groeien. Het motto is immers Wij helpen je groeien..

Dhr. P. Vermeulen

Voorzitter Raad van Toezicht

7. Namen en Adressen

7.1 Bestuur

Het bestuur van de stichting bestaat uit:

- De heer Bart Jan Geers – Voorzitter College van Bestuur

7.2 Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht van de stichting bestaat uit:

- Mevrouw T. A. Ras –voorzitter (officieel tot 1-2-2017), portefeuille Onderwijs
- De heer P. Vermeulen – (officieel voorzitter per 1-2-2017) portefeuille PR/marketing en ICT
- Mevrouw J. Walraven (tot 1-8-2016) – vicevoorzitter, portefeuille Financiën
- De heer H. van der Laan – portefeuille Huisvesting
- Mevrouw L. van Gelderen – portefeuille HR

7.3 Managementteam

De volgende leden maken deel uit van managementteam:

- De heer B.J. Geers
- Mevrouw N. Breedveld
- Mevrouw M. Groot
- Mevrouw L. Mersel
- De heer P. Rietveld
- De heer A. Romeijn
- De heer L. Bakker
- Mevrouw G. Olivier
- De heer R. Gebraad
- Mevrouw T. Verbeek
- Mevrouw A. Smit
- Mevrouw I. Verwei
- Mevrouw M. Burema
- De heer G. de Koster
- Mevrouw L. Tillema
- Mevrouw J. Blommenstijn
- De heer C. de Jong
- De heer R. Zilverberg

7.4 Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad

Voorzitter

De heer B. Spel (ouder OBS Kiezel en Kei Bergambacht)

Secretaris

De heer L. van Bergen (personeel OBS De Kromme Draai Ammerstol)

Penningmeester

De heer W. Vellema (ouder OBS De Vlieger Schoonhoven)

GMR leden

De heer M. Deerenberg	(ouder OBS Koningin Emma Schoonhoven)
Mevrouw S. van Gent	(personeel OBS Flora Krimpen aan de Lek)
De heer H. Albers	(ouder OBS Het Schateiland Lekkerkerk)
Mevrouw A. Klootwijk	(personeel OBS Prins Bernhard Lekkerkerk)
Mevrouw E. Klein	(ouder OBS Koningin Wilhelmina Lekkerkerk)
Vacature	(personeel OBS Prinses Irene Krimpen aan de Lek)
Vacature	(personeel OBS De Vlistestroom Haastrecht)
Mw. C. van Straaten	(ouder OBS Goejanverwelle/Schakels Hekendorp/Oudewater)
Vacature	(personeel OBS De Hobbitstee Montfoort)
Mevrouw A. Schouten	(personeel OBS De Polsstok Berkenwoude)
Mevrouw J. den Bleijker	(personeel OBS De Schakel Ouderkerk)
Mevrouw M. Brinkman	(ouder OBS De Kranepoort Gouderak)
Mevrouw A. van den Dool	(ouder OBS De Sterrenboom Stolwijk)
De heer H. van der Werf	(ouder OBS Prins Claus Linschoten)

7.5 Samenwerkingsverbanden

Samenwerkingsverband Midden Holland, betreffende de scholen in de Krimpenerwaard
Correspondentieadres: Postbus 32, 2800 AA Gouda
Telefoon: 0182-533511
Directeur-bestuurder: Dhr. R. Flippo
Email: secretariaat@swv-po-mh.nl
Website: www.swv-po-mh.nl

Stichting Passenderwijs, betreffende de scholen in Oudewater en Montfoort
Correspondentieadres Postbus 2127 3440 DC Woerden
Telefoon: 0348-412706
Algemeen directeur: Dhr. J. Puttenstein
Email: info@passenderwijs.nl
Website: www.passenderwijs.nl

7.6 Vertrouwenspersonen

Binnen de stichting Onderwijs Primair is 1 vertrouwenspersoon benoemd:

Mevr. M. Paarlberg
Gildemeesterstraat 2
2871 GL Schoonhoven
Telefoon: 0182-384711
e-mail: marieke_paarlberg@hotmail.com

7.7 Schoollocaties

▪ O.B.S. De Sterrenboom	Bilwijkerweg 6b, 2821 SB Stolwijk
▪ O.B.S. Flora	Baken 19, 2931 RP Krimpen aan de Lek
▪ O.B.S. De Kromme Draai	Den Hoeff 49, 2865 XR Ammerstol
▪ O.B.S. Koningin Emma	Locatie Jan Kortlandstraat 2, 2871 DB Schoonhoven Locatie Oost, Merellaan 7, 2871 NS Schoonhoven
▪ O.B.S. Prinses Irene	Klaverstraat 1, 2931 TL Krimpen aan de Lek
▪ O.B.S. De Schakel	Kerkweg 82, 2935 AK Ouderkerk aan den IJssel
▪ O.B.S. De Vlieger	Voltastraat 2, 2871 ZN Schoonhoven
▪ O.B.S. De Vliesterstroom	Grote Haven 2c, 2851 BM Haastrecht
▪ O.B.S. De Kranepoort	J. Hurmanlaan 8, 2831 XK Gouderak
▪ O.B.S. De Polsstok	Prins Bernhardstraat 40, 2825 BE Berkenwoude
▪ O.B.S. Koningin Wilhelmina	Koninginneweg 7, 2941 XH Lekkerkerk
▪ O.B.S. Prins Bernhard	Schuwacht 216, 2941 EK Lekkerkerk
▪ O.B.S. Het Schateiland	Jan Ligthartstraat 96, 2941 SE Lekkerkerk
▪ O.B.S. Kiezel en Kei	Bloemengarde 41, 2861 VM Bergambacht
▪ O.B.S. Oudewater	De Schakels, Kluwen 3, 3421 KW Oudewater Goejanverwelle, Kolonel Stamfordstraat 2, 3467 Hekendorp
▪ O.B.S. Prins Claus	Laan van Rapijnen 26, 3461GH Linschoten
▪ O.B.S. De Hobbitstee	G. van Damstraat 83b, 3417WD Montfoort

Jaarrekening 2016

ONDERWIJSPRIMAIR

Balans

Ter analyse van de financiële positie dient de volgende opstelling:

	31-12-2016		31-12-2015	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Vaste activa				
Materiële vaste activa				
Gebouwen en terreinen	222.404		227.030	
Inventaris en apparatuur	1.368.714		1.227.708	
Leermiddelen	430.642		423.311	
andere vaste bedrijfsmiddelen	<u>20.384</u>		<u>14.720</u>	
		2.042.144		1.892.769
Financiële vast activa				
Effecten		0		0
Vlottende activa				
Vorderingen				
Debiteuren	72.878		125.594	
Ministerie OCW	743.544		751.162	
Overige vorderingen	0		0	
Overlopende activa	<u>671.621</u>		<u>305.802</u>	
		1.488.044		1.182.558
Liquide middelen		<u>4.165.684</u>		<u>4.060.374</u>
		5.653.728		5.242.932
		<u>7.695.872</u>		<u>7.135.702</u>
PASSIVA				
Eigen vermogen				
Eigen vermogen		4.742.530		4.598.242
Voorzieningen				
Voorzieningen		821.349		675.533
Langlopende schulden				
Lening		233.775		237.118
Kortlopende schulden				
Crediteuren	371.679		272.362	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	552.791		593.935	
Schulden terzake pensioenen	171.678		125.842	
Overige kortlopende schulden	176.677		180.189	
Overlopende passiva	<u>625.393</u>		<u>452.481</u>	
		1.898.219		1.624.809
		<u>7.695.872</u>		<u>7.135.702</u>

Resultaat

De nettoresultaten over 2016, realisatie en begroting, en over 2015 kunnen als volgt worden samengevat:

Staat van baten en lasten over 2016

	<u>Realisatie 2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>Realisatie 2015</u>
	€	€	€
Baten			
Rijksbijdrage OCW	15.853.408	15.497.242	15.456.113
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	80.821	62.800	81.116
Overige baten	<u>182.927</u>	<u>120.912</u>	<u>185.591</u>
Totaal baten	16.117.157	15.680.954	15.722.819
Lasten			
Personeelslasten	12.656.855	12.885.093	12.333.405
ACschrijvingen	452.333	398.452	522.205
Huisvestingslasten	1.292.706	1.198.039	1.239.292
Overige lasten	<u>1.576.212</u>	<u>1.607.707</u>	<u>1.614.743</u>
Totaal lasten	15.978.107	16.089.291	15.709.645
Saldo baten en lasten	<u>-----</u> 139.050	<u>-----</u> -408.337	<u>-----</u> 13.174
Financiële baten en lasten	5.238	10.421	21.097
Netto resultaat	<u><u>144.288</u></u>	<u><u>-397.917</u></u>	<u><u>34.271</u></u>

KENGETALLEN

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Liquiditeit (vlottende activa/kortlopende schulden)	2,98	3,23
De liquiditeit geeft de mate aan waarin de onderwijsinstelling in staat is op korte termijn aan haar verplichtingen te voldoen. De liquiditeitspositie geeft de toestand op 31 december weer; er is sprake van een momentopname.		
Solvabiliteit 1 (eigen vermogen (excl. Voorzieningen)/totaal passiva*100%)	61,62	64,44
De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de onderwijsinstelling in staat is op langere termijn aan haar verplichtingen (rente en aflossing) te voldoen. De solvabiliteitspositie geeft de toestand op 31 december weer; er is sprake van een momentopname.		
Solvabiliteit 2 (eigen vermogen / totaal passiva *100%)	72,30	73,91
Rentabiliteit 1 jarig	0,90	0,22
Rentabiliteit 2 jarig	0,56	- 1,08
Rentabiliteit 3 jarig (nettoresultaat / totale baten * 100%)	- 0,40	-0,38

De rentabiliteit geeft aan hoe effectief met de opbrengsten wordt omgegaan. Bij dit kengetal wordt gekeken naar de verhouding tussen het nettoresultaat en de totale opbrengsten.

Weerstandsvermogen (eigen vermogen/ totale baten * 100%)	29,43	29,25
--	--------------	--------------

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe de beschikbare reserves zich verhouden tot de exploitatie. Naarmate de reserves groter zijn zal het weerstandsvermogen groter zijn.

Kapitalisatiefactor (totaal vermogen – gebouwen en terreinen) / totale baten *100%)	46,37	43,94
---	--------------	--------------

De kapitalisatiefactor wordt gehanteerd om te signaleren of een onderwijsinstelling zijn kapitaal al dan niet efficiënt benut.

Huisvestingsratio (totale huisvestingslasten+ afschrijvingen gebouwen en terreinen/totale lasten)	0,08	0,08
---	-------------	-------------

GRONDSLAGEN

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de bepalingen opgenomen in de Ministeriële Richtlijn jaarverslaggeving onderwijs. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de bepalingen van Boek 2 titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen en de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO).

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die de oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in hele euro's

VERGELIJKENDE CIJFERS

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking de realisatiecijfers opgenomen van het voorgaande jaar, alsmede de cijfers van de meest recente, vastgestelde versie van de begroting van het verantwoordingsjaar.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs onder aftrek van eventuele investeringssubsidies, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde.

Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Investerings onder de € 500 worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Het economisch eigendom van de gebouwen is in handen van de gemeente en het juridisch eigendom berust bij het schoolbestuur.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd;

Gebouwen en terreinen	40 jaar
Meubilair, inrichting speellokaal en schoolpleininrichting	20 jaar
Buitenspelmateriaal	15 jaar
Gebouwen-aanverwante zaken en inventaris	10 jaar
Leermethoden en ontwikkelingsmateriaal	8 jaar
Hardware, apparatuur en software	5 jaar

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, voor zover noodzakelijk onder aftrek van een voorziening voor het risico van oninbaarheid.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld in de toelichting op de balans, ter vrije beschikking van het bestuur en worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Algemene reserve

De algemene reserve betreft een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag en wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Reserves worden geacht uit publieke middelen te zijn opgebouwd tenzij expliciet anders is vermeld in de toelichting op de balans.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves worden gevormd met als doel deze in de toekomst aan te wenden voor een specifiek doel, bestemmingsreserves zijn gevormd op basis van een besluit van het bevoegd gezag. Aan de bestemmingsreserves ligt een plan ten grondslag waarin is opgenomen welke uitgaven ten laste van de reserve komen, een inschatting van het totaal van de uitgaven en een inschatting in welk jaar de uitgaven zullen worden gedaan.

Reserve herwaardering

Deze bestemmingsreserve is gevormd door de activering van een deel van de reeds op 31-12-2005 aanwezige inventaris. Jaarlijks valt middels resultaatbestemming een deel, dat overeenkomt met de afschrijvingslast van de op 31-12-2005 geactiveerde inventaris, van deze bestemmingsreserve vrij.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorziening onderhoud

De onderhoudsvoorziening beoogt kostenegalisatie voor de uitgaven van groot planmatig onderhoud aan onroerende zaken die door de jaren heen een onregelmatig verloop hebben. De dotaties aan de voorziening zijn gebaseerd op de meerjarenonderhoudsbegroting die een periode kent van 25 jaar. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht. De voorziening is, rekening houdend met geplande jaarlijkse dotaties, toereikend voor het uit te voeren onderhoud in de periode waarover de meerjarenonderhoudsbegroting strekt.

Voorziening spaarverlof

De voorziening spaarverlof is opgebouwd om de kosten van vervangers te betalen wanneer personeelsleden het gespaarde verlof opnemen. De voorziening is berekend op basis van de werkelijk gespaarde uren tegen de actuele waarde. De in de CAO opgenomen bindende genormeerde bedragen zijn hier op van toepassing.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea is gevormd ter dekking van de kosten van jubileumgratificaties die op grond van de cao dienen te worden betaald. De hoogte van de voorziening wordt berekend op basis van aanvang dienstverband in het onderwijs en de blijfkansen per FTE. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het PO-raadmodel. Dit is een wijziging ten opzichte van voorgaande jaren. Voorheen werd een vast bedrag per FTE gebruikt om de hoogte van de voorziening te bepalen. Op basis van deze oude methode zou de voorziening ongeveer €4.000 hoger zijn.

Langlopende schulden

Opgenomen rentedragende leningen en schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar en zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.

Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Overige bedrijfsopbrengsten

Overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit baten zoals verhuur, detachering, ouderbijdragen en overige baten.

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geormerkte OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva. Geormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar waarin de gesubsidieerde lasten verantwoord worden. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

GRONDSLAGEN VOOR HET KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen en vlottende effecten. Effecten worden als liquide gezien indien deze als vlottend actief worden verantwoord. Ontvangen interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen is opgenomen onder de operationele activiteiten.

Toelichting op de balans: Activa

1. Materiële vaste activa	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Boekwaarde begin boekjaar	1.892.769	2.065.210
Investerings	601.708	351.815
Desinvesteringen	98.122	125.671
Afschrijvingen	354.211	398.584
Boekwaarde einde boekjaar	2.042.144	1.892.769

VLOTTENDE ACTIVA	<u>31-12-2016</u>		<u>31-12-2015</u>	
	€	€	€	€
2. Vorderingen				
Debiteuren		72.878	0	125.594
Ministerie OCW		743.544		751.162
<u>Overige vorderingen</u>				
Vorderingen op personeel		0		0
<u>Overige overlopende activa</u>				
Vooruitbetaalde kosten	213.901		77.825	
Te ontvangen rente	9.434		16.821	
Vervangingsfonds december	109.843		53.642	
Vervangingsfonds nadeclaratie	80.000		0	
Voorgesloten bedragen MFA's	110.341		0	
Nog te ontvangen bedragen	35.735		14.419	
Nog te ontvangen bedragen MFA Vogelweide	0		9.487	
Borg	41.858		68.258	
Tussenrekening activa	12.506		0	
Voorschotten salaris	12.337		0	
Levensloop	3.826		3.826	
Overige vorderingen	1.805		0	
Nog te ontvangen prestatiebox gelden	36.422		33.511	
Huisvestingsvoorziening	3.613		28.014	
Totaal overlopende activa		<u>671.621</u>		<u>305.802</u>
Totaal vorderingen		<u>1.488.044</u>		<u>1.182.558</u>

3. Liquide Middelen	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
Banken	544.155	489.325
Spaarrekeningen	3.597.120	3.571.049
Simple Card	20.000	0
Gelden onderweg	4.409	0
Totaal liquide middelen	<u>4.165.684</u>	<u>4.060.374</u>

Toelichting op de balans: Activa

Materiële vaste activa

In 2016 is er ruim €600.000 aan investeringen gedaan. Dit ligt ruim hoger dan de investeringen over 2015, die €351.000 bedroegen, maar zijn wel conform de begroting. Doordat er in 2015 al diverse activa versneld waren afgeschreven, is er meer ruimte gekomen voor nieuwe investeringen. Ook in 2016 zijn diverse activa buiten gebruik gesteld waar nog wel boekwaarde op zat. Sommige activa werd niet langer gebruikt en is ook niet vervangen, andere activa is eerder vervangen dan dat de oude activa was afgeschreven. In totaal is er bijna €100.000 versneld afgeschreven bovenop de reguliere afschrijvingslasten. Door het hoge investeringsniveau is de boekwaarde per ultimo 2016 gestegen ten opzichte van 2015.

Vlottende activa

De stand van de vorderingen ligt ruim €300.000 hoger dan per ultimo 2015. Met name de vorderingen op het Vervangingsfonds zijn hierop van invloed. Een aantal declaraties is wat later gedaan, waardoor de vordering zo toegenomen is. Daarnaast is de post vooruitbetaalde kosten groter; in 2016 zijn diverse wat grotere facturen ontvangen en betaald met betrekking tot werkzaamheden, die in 2017 plaatsvinden. Tot slot is er voor €110.000 aan bedragen voorgesloten voor de MFA's, waarvoor Onderwijs Primair de administratie doet. Zodra deze MFA's over een eigen bankrekening beschikken, wordt dit verrekend.

Het saldo aan liquide middelen is gedurende 2016 gestegen. Er is een saldo bijgekomen onder de noemer Simplified Card. In 2016 is besloten met Simplified Card te gaan werken, waardoor voor de scholen geen eigen bankrekeningen meer aangehouden hoeven te worden en betaalpassen sneller en eenvoudiger uitgegeven kunnen worden. In de loop van 2017 zullen de schoolbankrekeningen opgeheven gaan worden. Om een goed beeld te krijgen van het verloop van de liquide middelen wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht op pagina 57.

Toelichting op de balans: Eigen vermogen

Eigen vermogen

Het exploitatieresultaat van €144.288 is als volgt verdeeld:

- Algemene reserve: toevoeging van €69.905
- Herwaarderingsreserve: onttrekking van €53.054
- Reserve kwaliteitsontwikkeling: onttrekking van €257.807
- Reserve Passend Onderwijs: toevoeging van €173.244
- Reserve Groot Onderhoud: toevoeging van €112.000
- Reserve ICT: toevoeging van €100.000

Op de reserve personeel zijn geen mutaties.

Algemene reserve

De algemene reserve dient voornamelijk voor het opvangen van tegenvallende resultaten. Vanuit het resultaat over 2016 is het restant van het resultaat ter hoogte van €69.905 toegevoegd.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves worden gevormd door het bestuur en er is geen specifieke termijn waarbinnen deze aangewend zullen worden. De uitzondering hierop betreft de reserve Groot Onderhoud, omdat deze bestemd is voor extra dotaties aan de voorziening groot onderhoud in de jaren 2017 en 2018.

Reserve herwaardering

Bij de 0-meting in 2006 zijn de onderwijsmiddelen, inventaris, meubilair, computers etc. geïnventariseerd en uitgedrukt in een geldwaarde. Hiervoor werd een herwaarderingsreserve gevormd. Jaarlijks wordt deze reserve verminderd met de afschrijvingskosten van de geïnventariseerde middelen. De onttrekking van €53.054 betreft de afschrijvingslast van deze activa inclusief ongeveer €28.000 aan versnelde afschrijvingen vanwege het buiten gebruik stellen van de betreffende activa.

Reserve kwaliteitsontwikkeling

De reserve kwaliteitsimpuls is in 2011 ontstaan en is bedoeld voor extra investeringen in de kwaliteit van het onderwijs naast de reguliere exploitatie. De onttrekking aan deze reserve van €257.807 is als volgt opgebouwd:

- Bestede investeringsruimte 2016: -/- €252.649
- Afschrijvingslast kwaliteitsimpuls: -/- €5.158

Voor 2016 was er een investeringsruimte van €300.000 beschikbaar. Deze is niet volledig gebruikt in 2016, waardoor de stand van de reserve per ultimo 2016 hoger is dan voorzien. Dit geld blijft beschikbaar voor de planjaren.

Reserve Passend Onderwijs

Per ultimo 2014 is de bestemmingsreserve Passend Onderwijs gevormd. Deze reserve diende oorspronkelijk als buffer voor onvoorzien uitgaven voor passend onderwijs. Deze reserve is voor een groot deel gevuld met eenmalige overdrachten vanuit de oude reserves van de oude samenwerkingsverbanden. Inmiddels wordt het niet meer als noodzakelijk gezien om deze buffer in stand te houden en wordt het geld op basis van onderliggende plannen beschikbaar gesteld voor Passend Onderwijs op de scholen. Om de volledige plannen de komende 2 schooljaren volledig te kunnen financieren is in 2016 nog een bedrag van €173.244 aan de reserve toegevoegd. Onderdeel hiervan is een ontvangst van €74.247 met betrekking tot een laatste reserve-overdracht. De rest van de toevoeging betreft niet bestede middelen in 2016.

Reserve Groot Onderhoud

Deze reserve is nieuw toegevoegd per ultimo 2016. Er zijn 5 scholen, die in de planjaren niet voldoende middelen hebben om een juiste dotatie (conform 2016) aan de voorziening groot onderhoud te kunnen doen. Voor deze scholen is deze bestemmingsreserve gevormd, zodat de dotaties de komende 2 jaren kunnen worden aangevuld. Daarna zullen de hogere dotaties weer uit de reguliere exploitatie moeten komen.

Reserve ICT

Eind 2016 werd duidelijk dat er binnen de stichting meer behoefte is aan investeringsruimte op het gebied van ICT. Dit betreft onder andere een eenmalige inhaalslag in het kader van een gelijkwaardige ICT-basis voor alle scholen. Om dit te kunnen financieren, is besloten een deel van het resultaat over 2016 hiervoor beschikbaar te stellen. Hiervoor is de reserve ICT aangemaakt en is er een bedrag toegevoegd van €100.000.

Reserve personeel

De reserve personeel is ontstaan uit de voormalige bestemmingsreserve niet gedoteerde BAPO gelden en blijft dit verslagjaar ongewijzigd.

Toelichting op de balans: Eigen vermogen

PASSIVA

	31-12-2016 €	31-12-2015 €
4. Eigen vermogen		
algemene reserve	2.974.725	2.904.820
Bestemmingsreserves	1.767.805	1.693.422
Totaal eigen vermogen	4.742.530	4.598.242

	Stand per 31-12-2015	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31-12-2016
Algemene reserve	2.904.820	69.905		2.974.725
Bestemmingsreserves publiek				
Reserve Herwaardering	239.872	-53.054		186.818
Reserve Kwaliteitsimpuls	983.759	-257.807		725.951
Reserve Passend Onderwijs	166.757	173.244		340.001
Reserve Personeel	303.035	0		303.035
Reserve groot onderhoud	0	112.000		112.000
Reserve ICT	0	100.000		100.000
	1.693.422	74.383	0	1.767.805
Totaal eigen vermogen	4.598.242	144.288	0	4.742.530
Totaal eigen vermogen	4.598.242	144.288	0	4.742.530

Toelichting op de balans: Voorzieningen

De voorzieningen bestaan uit de voorziening groot onderhoud, de jubileumvoorziening, de voorziening spaarverlof en de overige voorzieningen.

De voorziening spaarverlof betreft de in het verleden opgebouwde rechten van een aantal werknemers. Deze rechten worden uitgekeerd bij opname of als de werknemer de organisatie verlaat. In 2016 is het laatste bedrag vanuit deze voorziening uitgekeerd, waardoor de stand per ultimo 2016 €0 is.

Aan de onderhoudsvoorziening zijn dotaties en onttrekkingen gedaan op basis van de meerjarenonderhoudsplannen. In 2016 is opnieuw goed gekeken naar de hoogte van de voorziening en de gewenste dotaties per school. Hieruit is gebleken dat de dotaties aan de voorziening voor een aantal scholen te laag was. Deze zijn in 2016 aangevuld en ook voor 2017 en 2018 is er geld beschikbaar vanuit de reserve Groot Onderhoud voor extra dotaties. Bij de opstelling van de nieuwe meerjarenbegroting zal bekeken worden of het beter is om over te stappen naar een voorziening op stichtingsniveau in plaats van op schoolniveau. Hierdoor kunnen de lasten beter verdeeld worden over de scholen.

Aan de jubileumvoorziening is een bedrag van ruim €43.000 onttrokken in 2016. Een deel van deze onttrekking heeft te maken met de werkelijk gemaakte kosten, ongeveer €25.000, de rest is het gevolg van een wijziging van de berekeningsmethode van de voorziening. In de jaarrekening van 2015 was al aangegeven dat in 2016 een keuze gemaakt zou worden over de te hanteren berekeningsmethode. Vanaf 2014 werd er uitgegaan van een vast bedrag per fte, maar dit leverde te weinig toegevoegde waarde op voor de organisatie. Er is nu gekozen voor het berekeningsmodel van de PO-raad. Hierbij wordt per fte rekening gehouden met aantal dienstjaren en blijfkansen. De opbouw van de voorziening sluit hierdoor meer met de samenstelling van het personeelsbestand. Op basis van deze berekening kon de voorziening naar beneden bijgesteld worden.

Tot slot is er in 2016 een overige voorziening gevormd ten behoeve van de salariskosten van de voormalige bestuurder voor de periode januari tot en met april 2017. Per ultimo 2017 zal deze voorziening weer €0 zijn.

			31-12-2016 €	31-12-2015 €	
5. Voorzieningen					
Voorzieningen			821.349	675.534	
	Stand per 31-12-2015 €	Dotaties 2016 €	Onttrekkingen 2016 €	Vrijval 2016 €	Stand per 31-12-2016 €
Overige voorzieningen					
Voorziening spaarverlof	24.759	0	0	24.759	0
Onderhoudsvoorziening	486.290	419.890	258.231	0	647.949
Jubileumvoorziening	164.485	0	43.085	0	121.400
Overige voorzieningen	0	52.000	0	0	52.000
	675.533	471.890	301.316	24.759	821.349

Toelichting op de balans: Langlopende schulden

De langlopende schulden hebben betrekking op een lening door de gemeente Krimpenerwaard.

Door de toenmalige gemeente Bergambacht is in 2010 een lening verstrekt van €254.000 ter financiering van de uitbreiding en verbouwing van de ruimte van een locatie van Kern Kinderopvang Randstad B.V. Deze ruimte is een onderdeel van de locatie Kiezel & Kei. De lening dient in 40 jaar door middel van een annuïteit afgelost te worden en hiervoor is een vast rentepercentage vastgesteld van 4,01% voor de gehele looptijd. De jaarlijkse aflossingen en rentebedragen worden door de stichting doorbelast aan Kern Kinderopvang Randstad B.V. Ultimo 2016 bedraagt de restschuld €233.775. De aflossingsverplichting wordt opgeschort indien de ruimte, ondanks inspanning om te verhuren, niet verhuurd kan worden en er geen huurinkomsten worden genoten door de school. Dit geldt tevens voor de renteverplichting.

31-12-2016   31-12-2015
€   €

6. Langlopende schulden

Langlopende schulden

703.536   237.118

Saldo lening 31-12-2015 €	Aangegane leningen o/g 2016 €	Aflossingen €	Saldo lening 31-12-2016 €	Rente Percentage %	Resterende looptijd in jaren
---------------------------------	-------------------------------------	------------------	---------------------------------	--------------------------	---------------------------------

Overige langlopende schulden

Lening Gemeente Bergambacht	237.119	0	3.344	233.775	4,01	33
-----------------------------	---------	---	-------	---------	------	----

Dit betreft een lening welke wordt afbetaald in 40 jaar op basis van annuïteitenmethode. Er wordt jaarlijks een bedrag voor aflossing en rente betaald ter grootte van € 12.852 Voor 2017 zal de aflossing € 3.074 Bedragen.

Toelichting op de balans: Kortlopende schulden

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden zijn opgelopen ten opzichte van ultimo 2015. Dit komt vooral door een hoger crediteurensaldo, maar ook door de nog te besteden subsidies en vooruitontvangen bedragen. Onder de subsidies staan bedragen met betrekking tot muziek- en bewegingsonderwijs. De subsidies voor muziek lopen 3 schooljaren en zijn gestart in schooljaar 2016/2017. De subsidie met betrekking tot bewegingsonderwijs is ontvangen in verband met de opleiding, die door meerdere leerkrachten wordt gevolgd. Op het moment dat de betreffende leerkracht is geslaagd, kan de subsidie vrijvallen. Onder de vooruitontvangen bedragen staan onder andere de baten vanuit de lerarenbeurzen. Deze hebben betrekking op schooljaar 2016/2017 en zullen besteed worden in 2017. Daarnaast staan er baten met betrekking tot extra ondersteuning van leerlingen ontvangen vanuit de samenwerkingsverbanden. Ook deze baten hebben betrekking op 2017.

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
7. Kortlopende schulden		
Crediteuren	371.679	272.362
Belasting en premies sociale verzekeringen	552.791	593.935
Schulden terzake van pensioenen	171.678	125.842
<i>Overige kortlopende schulden</i>		
Schulden OCW lerarenbeurs	8.400	0
Transitorische posten	0	59.578
Te betalen BTW 4e kwartaal	2.867	1.782
Salarisbetaling 13e run	10.475	9.660
Stichting Klasse afrekening 4e kwartaal	0	13.333
Nog te bet. kstn MFA's	105.428	48.799
Van Ree accountants	14.000	11.530
ZW-uitkeringen	35.508	35.508
	<u>176.677</u>	<u>180.189</u>
<i>Overlopende passiva</i>		
Nog te betalen kosten	50.516	15.345
Vakantiegeld	362.384	348.972
Reservering soc.lasten	54.358	51.587
Fietsplan	8.865	2.754
Te besteden Wanita gelden	11.001	11.002
Nog te besteden subsidies	49.265	0
Vooruit ontvangen bedragen	89.004	22.820
	<u>625.393</u>	<u>452.481</u>
Totaal kortlopende schulden	<u>1.898.219</u>	<u>1.624.808</u>

Kasstroomoverzicht 2016

Het onderstaande kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Hierbij wordt het saldo van baten en lasten als uitgangspunt genomen waarop vervolgens correcties worden aangebracht voor verschillen tussen opbrengsten en ontvangsten en tussen kosten en uitgaven.

	2016		2015	
	€	€	€	€
Kasstroom uit bedrijfsoperaties				
Saldo baten en lasten		139.050		13.174
Aanpassing voor :				
-Afschrijvingen		354.211		398.584
-Mutaties voorzieningen		145.814		133.443
Veranderingen in vlottende middelen				
-Vorderingen		-305.486		80.206
-Schulden		273.411		-365.239
		<u>606.999</u>		<u>260.169</u>
Ontvangen interest	18.810		33.548	
Betaalde interest	<u>-13.571</u>		<u>-12.451</u>	
		5.238		21.097
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiële vaste activa	-601.708		-351.815	
Desinvesteringen materiële vaste activa	98.122		125.671	
		-503.585		-226.143
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Lening gemeente Bergambacht		<u>-3.344</u>		<u>-3.215</u>
Mutatie Liquide middelen		<u>105.309</u>		<u>51.908</u>
Beginstand Liquide middelen	4.060.375		4.008.467	
Mutatie liquide middelen	105.309		51.908	
Eindstand liquide middelen		<u>4.165.684</u>		<u>4.060.375</u>

Opgave doelsubsidies

Opgave Doelsubsidies

G1

Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Toewijzing	Datum	Bedrag van de toewijzing €	Ontvangen t/m verslagjaar €	De prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking geheel uitgevoerd en afgerond?
Lerarenbeurs 03DV Prins Claus	Kenmerk 707082-1	1-9-2015	9.713,34	9.713,34	Ja
Lerarenbeurs 03DV Prins Claus	712358-1	1-11-2015	11.385,60	11.385,60	Ja
Lerarenbeurs 08GF Prinses Irene	707610-1	1-9-2015	7.258,32	7.258,32	Ja
Lerarenbeurs 08IN Schakel	707654-1	1-9-2015	1.779,00	1.779,00	Ja
Lerarenbeurs 08IN Schakel	712430-1	1-11-2015	-1.779,00	-1.779,00	Ja
Lerarenbeurs 10BH De Vlieger	707366-1	1-9-2015	7.898,76	7.898,76	Ja
Lerarenbeurs 13XT Prins Bernhard	708111-1	1-9-2015	7.969,92	7.969,92	Ja
Lerarenbeurs 18DU Kiezels en Kei	708751-1	1-9-2015	22.415,40	22.415,40	Ja
Lerarenbeurs 2009-2010 A.Smit	terugbetaling		-4.200,00	-4.200,00	Nee
Lerarenbeurs 2009-2010 M.Burema	terugbetaling		-4.200,00	-4.200,00	Nee
Lerarenbeurs 03DV Prins Claus	775117-1	16-9-2016	21.834,26	21.834,26	Nee
Lerarenbeurs 08EU Kromme Draai	775512-1	16-9-2016	11.782,40	11.782,40	Nee
Lerarenbeurs 08GF Pr. Irene	775523-1	16-9-2016	25.184,88	25.184,88	Nee
Lerarenbeurs 13XT Pr. Bernhard	775750-1	16-9-2016	8.247,68	8.247,68	Nee
	per beschikking lerarenbeurs	Totaal	67.049,22	67.049,22	

51 00

Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

G2.A. Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing	Datum	Bedrag van de toewijzing €	Ontvangen t/m verslagjaar €	Totale kosten €	Te verrekenen ultimo verslagjaar €
	Kenmerk					
		Totaal	-	-	-	-

G2.B. Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing	Datum	Bedrag van de toewijzing €	Saldo 31-12-2016 €	Ontvangen in verslagjaar €	Lasten in verslagjaar €	Totale kosten 31-12-2016 €	Saldo nog te besteden ultimo verslagjaar €
	Kenmerk							
		Totaal	-	-	-	-	-	-

Niet uit de balans bijkende verplichtingen

Contracten

- Konica Minolta: 01-03-2015 – 28-02-2019: €72.000 per jaar
- Huurcontract bestuurskantoor: 01-01-2016 – 31-12-2018: € 23.595 per jaar

Duurzame inzetbaarheid

In de cao PO is in artikel 8A.a in het kader van de duurzame inzetbaarheid de mogelijkheid opgenomen om uren op te sparen. Voor de gespaarde uren dient, indien deze in uren of in geld opgenomen zullen worden, een voorziening gevormd te worden. Hiertoe dienen tussen de werkgever en werknemer individuele afspraken gemaakt te worden. De basis voor het vaststellen van de hoogte van de voorziening is het aantal uren die medewerkers van 57 jaar en ouder op basis van een plan hebben gespaard. Er zijn op dit moment geen medewerkers in de organisatie, die een spaarplan hebben ingediend. Er is in 2016 dan ook geen voorziening gevormd.

Toelichting op de staat van baten en lasten: Baten

Baten	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2016	2016	2015
	€	€	€
1. Rijksbijdrage Ministerie van OCW			
Personele bekostiging	10.543.403	10.576.645	10.417.473
Personele bekostiging groei	101.150	0	159.405
Materiële instandhouding	2.339.636	2.348.579	2.272.346
Materiële bekostiging groei	10.537	0	46.635
Personeels- arbeidsmarkt	1.741.806	1.730.142	1.582.661
Prestatiebox	299.165	240.728	276.326
Vergoeding Samenwerkingsverbanden	744.225	553.366	675.083
Verrekening Uitkeringskosten DUO	-8.996	0	-13.799
Bekostiging Vreemdelingen	18.713	0	0
Overige subsidies OCW	59.735	47.782	39.983
Baten vreemdelingen	4.034	0	0
Totaal Rijksbijdrage Ministerie van OCW	15.853.409	15.497.242	15.456.113
2. Overige overheidsbijdragen en -subsidies			
Gemeentelijke bijdragen subsidies	80.821	62.800	81.116
Totaal overige overheidsbijdragen	80.821	62.800	81.116
De post gemeentelijke bijdragen betreft de subsidie schoolbegeleiding van de diverse gemeentes.			
3. Overige baten			
Ouderbijdragen	0	0	0
Detacheringsbaten	46.064	32.862	40.700
Vehuur opbrengsten	63.790	48.855	59.802
Bijdragen derden/sponsoring	7.650	5.195	7.132
Overige	65.424	34.000	77.957
Totaal overige baten	182.927	120.912	185.591
Totaal baten	16.117.157	15.680.954	15.722.820

Toelichting op de staat van baten en lasten: Baten

De totale baten zijn ten opzichte van de begroting €436.000 hoger. De oorzaak ligt met name bij de rijksbijdragen OCW, maar ook de overige baten zijn positiever dan begroot. Aan rijksbijdragen OCW is in 2016 €356.000 meer ontvangen dan was begroot. Meer dan de helft van deze stijging wordt veroorzaakt door de baten, die ontvangen zijn vanuit de samenwerkingsverbanden (+€195.000). In dit bedrag zit nog een laatste overheveling van de reserves vanuit de oude samenwerkingsverbanden van €74.247. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de reserve Passend Onderwijs en zal in de planjaren besteed gaan worden. De baten voor basisondersteuning zijn met ingang van augustus 2016 verhoogd. Er is €40.000 meer ontvangen. De baten voor extra ondersteuning zijn ruim €90.000 hoger dan begroot, maar hier staan ook extra uitgaven tegenover.

Per saldo is de reguliere bekostiging actueel €28.000 hoger uitgekomen dan begroot. In de begroting van de personele bekostiging was rekening gehouden met een stijging van de bekostiging van €77.000. Deze stijging is gedeeltelijk gerealiseerd op de personele bekostiging en de personele bekostiging Personeels- en arbeidsmarktbeleid. De verhoging van de bekostiging is echter vooral bij de prestatiebox terechtgekomen.

In 2016 is er vanuit de groeiregelingen personeel en materieel een totaalbedrag ontvangen van €112.000. Vanuit voorzichtigheidsprincipe wordt er in de begroting niets opgenomen voor baten vanuit de groeiregeling.

De verrekening uitkeringskosten betreft de verrekening van de werkloosheidsuitkeringen. DUO is in 2015 gestart om fasegewijs de verrekening over de jaren vanaf 2012 te doen. In 2016 is hiervoor €9.000 ingehouden door DUO.

De overige subsidies OCW betreffen baten vanuit de lerarenbeurs. In 2016 zijn er meer lerarenbeurzen aangevraagd en toegewezen dan waarmee in de begroting rekening werd gehouden. De ontvangen baten worden pas in het resultaat geboekt als er daadwerkelijk kosten zijn gemaakt voor de vervanging. Voor de rest van schooljaar 2016/2017 zijn er dan ook nog bedragen beschikbaar in kalenderjaar 2017. Deze zijn op de balans geplaatst.

Alle posten, die onder de overige baten vallen, zijn hoger geworden dan begroot. De detachingsbaten van de Algemene Onderwijs Bond waren niet meegenomen in de begroting, waardoor de actuele baten hoger zijn uitgevallen. Ten opzichte van actueel 2015 waren de verhuuropbrengsten in de begroting van 2016 verlaagd. Dit blijkt uiteindelijk niet nodig te zijn geweest. De baten zijn zelfs nog met €4.000 gestegen ten opzichte van vorig jaar.

De overige baten zijn €31.000 positief uitgekomen ten opzichte van de begroting. Een aantal oorzaken hiervan zijn:

- Terugontvangen premie met betrekking tot de arbeidsongeschiktheidsverzekering
- Terugbetaling studiekosten vertrokken medewerker
- Vergoeding gebruik en schoonmaak gymzalen

Toelichting op de staat van baten en lasten: Personeelslasten

	Realisatie 2016 €	Begroting 2016 €	Realisatie 2015 €
4. Personeelslasten			
Brutolonen en salarissen	9.384.534,51	9.213.547,88	9.056.186
Sociale lasten	2.158.011	2.005.379	2.143.770
Pensioenlasten	1.088.514	1.221.506	1.117.983
	<u>12.631.059</u>	<u>12.440.433</u>	<u>12.317.939</u>
Dotatie/vrijval personele voorzieningen	-43.085	0	0
Extern personeel	181.778	48.800	200.710
BGZ	51.947	26.388	51.355
Opleidingskosten	279.005	262.644	220.638
Overige	109.554	106.828	112.479
Totaal overige personele lasten	<u>579.199</u>	<u>444.660</u>	<u>585.182</u>
	13.210.259	12.885.093	12.903.121
Af: Uitkeringen (-/-)	-553.403	0	-569.716
Totale personeelslasten	<u>12.656.855</u>	<u>12.885.093</u>	<u>12.333.405</u>

De totale personeelskosten laten ten opzichte van de begroting een positieve afwijking zien van €228.000. Op de salariskosten worden de afwijkingen veroorzaakt door een lagere premie APG en Participatiefonds. In de begroting van 2016 is er bewust voor gekozen om de verlaging van de pensioenpremie nog niet mee te nemen vanwege een risico met betrekking tot de financiering van een deel van de afgesproken loonsverhoging per 1 januari 2016. Uiteindelijk zit er op de regulier uitbetaalde lonen een positief verschil van bijna €70.000. De compensatie met het wegvallen van een deel van de pensioenpremie is dus niet nodig geweest.

Naast de premie APG is ook de premie van het participatiefonds actueel lager. In de begroting was gerekend met een premie van 4,75%, maar actueel is de premie geheel 2016 3,75% geweest. Tot slot zijn de kosten voor vervanging €84.000 lager uitgekomen dan begroot. Zowel het bovenschoolse knelpuntenbudget als de vervangingsbudgetten op de scholen zijn niet volledig gebruikt.

Tegenover de lagere salariskosten staan uitgaven aan extern personeel. In 2016 is ruim €180.000 uitgegeven aan externen. De grootste kostenpost hierbij betreft de inhuur van een externe specialist op het gebied van de personele en salarisadministratie. Naast de externe uitgaven op het stafbureau zijn er ook kosten gemaakt voor een interimdirecteur op één van de scholen. Wegens verschuivingen binnen de directies op de scholen was er voor de start van schooljaar 2016/2017 geen directeur beschikbaar op deze school.

De uitgaven aan bedrijfsgezondheidszorg zijn in 2016 2 keer zo hoog geweest als begroot. Er zijn meerdere onderzoeken en coachingstrajecten geweest waardoor de uitgaven zo gestegen zijn. Dit betekent niet dat de kosten structureel verhoogd zijn.

Vanwege de overstap naar een andere berekeningsmethode van de voorziening jubilea is er uit de voorziening een bedrag van €17.000 extra vrijgevallen bovenop de vrijval met betrekking tot de werkelijk gemaakte kosten.

Tot slot de overige personele kosten. Het positieve verschil is het gevolg van de vrijval van de voorziening spaarverlof vanwege de uitbetaling hiervan.

Toelichting op de staat van baten en lasten: Afschrijvingskosten

De gerealiseerde afschrijvingslasten zijn in 2016 hoger geweest dan was begroot. Er zijn het afgelopen jaar diverse activa buiten gebruik gesteld, waardoor er ter hoogte van €98.000 versneld is afgeschreven. De reguliere afschrijvingskosten zijn actueel €44.000 lager dan gebudgetteerd. De oorzaak hiervan is tweeledig:

- Eind 2015 zijn er versnelde afschrijvingen gedaan op diverse activa ter hoogte van €125.000. Dit heeft plaatsgevonden na vaststelling van de begroting. De afschrijvingslast voor investeringen lag daardoor actueel al lager voor 2016.
- Er is in 2016 veel geïnvesteerd, maar wel later dan gepland. Ook dit heeft een verlagend effect gehad op de afschrijvingskosten van 2016.

5. Afschrijvingen op materiële vaste activa

Gebouwen

Inventaris en apparatuur

Overige materiële activa

Leermiddelen

Totaal afschrijvingen

	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
Gebouwen	8.286	11.189	16.243
Inventaris en apparatuur	301.170	263.613	383.312
Overige materiële activa	964	2.851	775
Leermiddelen	141.914	120.799	121.874
Totaal afschrijvingen	452.333	398.452	522.204

Toelichting op de staat van baten en lasten: Huisvestingslasten

	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
6. Huisvestingslasten			
Huur	116.410	35.000	85.742
Dotatie onderhoudsvoorziening	419.890	327.050	436.975
Dotatie onderhoudsvoorziening externe partijen	84.804	93.300	6.942
Huisvestingskosten	0	1	0
Onderhoud	65.087	111.699	117.542
Energie en water	142.214	208.540	176.987
Schoonmaakkosten	324.080	326.416	312.323
Heffingen	50.283	37.877	33.744
	<u>1.202.768</u>	<u>1.139.883</u>	<u>1.170.255</u>
Tuinonderhoud	4.119	0	3.429
Bewaking/beveiliging	6.925	5.194	6.307
Overige huisvestingslasten	78.895	52.963	59.302
Totaal overige huisvestingslasten	89.939	58.157	69.038
Totaal huisvestingslasten	<u>1.292.706</u>	<u>1.198.040</u>	<u>1.239.293</u>

De huisvestingslasten laten een overschrijding zien van €95.000. Dit bedrag betreft met name een extra dotatie aan de voorziening groot onderhoud. De reguliere huisvestingslasten zijn conform budget. Zoals in bovenstaand overzicht te zien is, zijn er wel verschillen op onderliggende kostensoorten, maar daarbij gaat het vooral om verschuivingen. Voor de extra dotatie aan de voorziening groot onderhoud is gekozen naar aanleiding van een analyse van de voorzieningen op schoolniveau, de onderhoudsplannen en de dotaties volgens de begroting van 2017. Bij een aantal scholen is de dotatie in 2017 omhoog gegaan en uit de analyse bleek ook dat dit noodzakelijk was om de toekomstige kosten te kunnen voldoen. Hierbij bleek het wenselijk dat de dotaties in 2016 zouden aansluiten op de verhoogde dotaties in 2017.

Toelichting op de staat van baten en lasten: Overige lasten

Aan overige lasten exclusief de investeringsruimte is in 2016 €16.000 meer besteed dan in de begroting was voorzien. Op een aantal onderdelen zijn de verschillen wel iets groter; zo is er op een aantal kostensoorten bewust meer uitgegeven dan was begroot, zoals op ICT (+ €24.000), leermiddelen (+ €34.000) en inventaris (+ €25.000). In de loop van 2016 bleek al dat er ruimte was binnen de begroting, waardoor scholen extra aanschaffingen hebben kunnen doen. Hier staat tegenover dat de reproductiekosten ruim €20.000 onder budget zijn gebleven en dat aan overige lasten maar €9.000 is besteed ten opzichte van een budget van €43.000. In de begroting was hier op een aantal scholen wat extra ruimte opgenomen, die niet of op andere plekken is besteed.

Onder de post deskundigenadvies vallen:

- Uitbestede diensten: dit zijn bijvoorbeeld uitgaven aan het externe salariskantoor
- Schoolbegeleidingsdiensten: betreft met name uitgaven aan OnderwijsAdvies ten aanzien van leerlingenzorg
- Advieskosten: hierbij gaat het om kosten voor coachingstrajecten, kosten van het deskundigenadviesteam met betrekking tot passend onderwijs en bovenschoolse inkoop van advies

De stijging van de kosten ten opzichte van het budget wordt volledig veroorzaakt door de uitgaven aan de schoolbegeleidingsdiensten.

Daarnaast zijn de uitgaven, die ten laste van de investeringsruimte komen, verantwoord onder de overige lasten. In de begroting was een investeringsruimte opgenomen van €300.000. Dit zijn extra gelden, die vanuit de bestemmingsreserve kwaliteitsimpuls beschikbaar zijn gesteld. Het doel hiervan is het realiseren van een verdere kwaliteitsverbetering van het onderwijs. Actueel is er €253.000 besteed. Deze middelen zijn ingezet op een aantal projecten:

- Pedagogisch tact
- 21e eeuwse onderwijs
- ICT
- Kunst en cultuur
- Huisvesting
- Communicatiebeleid

Binnen de investeringsruimte is €150.000 uitgegeven aan loonkosten.

Een deel van het geld dat beschikbaar was voor 2016 is niet besteed. Dit betekent dat de reserve kwaliteitsontwikkeling per ultimo 2016 hoger is dan gepland. Hierdoor blijft het geld wel beschikbaar voor de komende jaren.

Toelichting op de staat van baten en lasten: Overige lasten

	Realisatie 2016 €	Begroting 2016 €	Realisatie 2015 €
7. Overige lasten			
Deskundigenadvies	274.556	257.854	236.459
Accountantskosten	21.986	22.375	18.250
Telefoon- en portokosten e.d.	15.449	22.410	19.576
Investeringsruimte	252.649	300.000	382.475
PR & Marketing	6.861	6.630	2.739
Overige administratie en beheer	7.601	9.766	7.599
Totaal administratie-en beheer lasten	579.103	619.035	667.098
Inventaris	44.423	18.929	16.654
ICT apparatuur	14.792	23.602	15.481
Overige ICT kosten	69.791	76.333	76.949
Bibliotheek/mediatheek	6.492	20.779	4.419
Reproductiekosten	75.328	95.998	111.088
Internetkosten	25.603	17.500	20.455
Leermiddelen	321.918	288.395	286.151
ICT software	191.178	159.933	197.601
Totaal inventaris, apparatuur en leermiddelen	749.524	701.469	728.798
Representatiekosten	25.413	23.629	14.027
Buitenschoolse activiteiten	36.909	6.150	17.271
Contributies	18.944	21.056	27.130
Abonnementen	7.837	6.123	7.745
Medezeggenschapsraad	26.465	43.719	24.931
Onkostenvergoeding raad van toezicht	35.883	37.500	36.193
Verzekeringen	10.906	10.350	9.932
Culturele vorming	33.843	47.014	44.544
Testen en toetsen	24.809	24.600	16.969
Kantinekosten	16.578	21.099	15.766
Kabel tv	650	2.775	370
Overige lasten	9.351	43.188	3.968
Totaal overige lasten	247.585	287.203	218.846
Totaal overige lasten	1.576.212	1.607.707	1.614.742
	1.576.212	1.607.707	1.614.742

Accountantshonorarium

		2016	2015
	Specificatie honorarium		
4.4.1.1	Onderzoek jaarrekening	21.563	18.250
4.4.1.2	Andere controleopdrachten		
4.4.1.3	Fiscale adviezen		
4.4.1.4	Andere niet-controle diensten		
		21.563	18.250

Toelichting op de staat van baten en lasten: Financiële baten en lasten

De ontvangen financiële baten over 2016 betreffen de rentebaten over de spaargelden bij de ABN Amro bank. Deze baten liggen iets onder budget en zijn beduidend lager dan in 2015. De oorzaak van deze daling ligt bij de lagere rente, maar die was ook grotendeels voorzien in de begroting. De rentelasten hebben te maken met de langlopende lening bij de gemeente Krimpenerwaard. Voor een verdere toelichting op deze lening zie bestuursverslag. Onder de overige financiële lasten zijn de bankkosten opgenomen ter hoogte van €2.900 en daarnaast is er sprake van een betalingsverschil van €1.200. Dit is veroorzaakt door de correctie van een oude factuur.

8. Financiële baten en lasten

	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
Financiële baten			
Rentebaten	18.810	20.000	33.548
Overige financiële baten			0
	18.810	20.000	33.548
Financiële lasten			
Rentelasten	9.509	9.579	9.638
Overige financiële lasten	4.063	0	2.814
	13.571	9.579	12.452
Saldo financiële baten en lasten	5.238	10.421	21.096

ONDERWIJSPRIMAIR

Verbonden partijen

Naam	Juuridische vorm 2016	Statuair zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2016	Resultaat jaar 2016	Art.2.403 BW	Deelname	Consolidatie
MFA Krimpen aan de Lek	Vereniging	Krimpen aan de Lek	4	0	0	ja	nvt	Nee
MFA Vogelweide	Vereniging	Schoonhoven	4	0	0	ja	nvt	Nee

Samenwerkingsverbanden

Naam	Juuridische vorm 2016	Code activiteiten
Passenderwijs	Stichting	4
Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Midden Holland	Stichting	4

Vermelding bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen**WNT-verantwoording 2016 Stichting Onderwijs Primair**

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting Onderwijs Primair van toepassing zijnde regelgeving: het WNT-maximum voor het onderwijs, klasse C

Deze klasseindeling is gebaseerd op de uitkomsten van de complexiteitsvragen die als volgt zijn vastgesteld:

Gemiddelde totale baten	4
Gemiddeld aantal studenten	3
Gewogen aantal onderwijssoorten	1
Totaal aantal complexiteitspunten	<u>8</u>

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor Stichting Onderwijs Primair is € 128.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 maanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende (gewezen) topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Bedragen x € 1	M. van der Smissen	G. Dolfsma	B.J. Geers
Functiegegevens	Bestuurder	Bestuurder	Bestuurder
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 29-2	1/5 - 1/8	30/8 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Individueel bezoldigingsmaximum	€ 21.333	€ 32.000	€ 42.667
Bezoldiging			
Beloning	€ 44.322	€ 24.152	€ 29.336
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 96	€ -	€ -
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 2.068	€ 3.640	€ 4.411
<i>Subtotaal</i>	€ 46.486	€ 27.792	€ 33.747
-/- onverschuldigd betaald bedrag			
Totaal bezoldiging	€ 46.486	€ 27.792	€ 33.747
Motivering indien overschrijding: zie	1)	2)	3)
Gegevens 2015			
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (fte)	1,0	1,0	1,0
Bezoldiging 2015			
Beloning	€ 92.949	€ -	€ -
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 567	€ -	€ -
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 12.665	€ -	€ -
Totaal bezoldiging 2015	€ 106.181	€ 0	€ 0
Individueel bezoldigingsmaximum 2015	€ 178.000	€ 178.000	€ 178.000

Op elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post 'Overige vorderingen' en afzonderlijk vermeld in de toelichting.

Motivering overschrijdingen bezoldigingsmaximum

1) De overschrijding van het bezoldigingsmaximum voor M. van der Smissen houdt verband met de uitbetaling van spaarverlof in 2016. Deze bezoldigingscomponent heeft betrekking op een ander kalenderjaar dan waarin deze in de salarisadministratie is verwerkt. Deze bezoldigingscomponent mag voor de toetsing aan het toepasselijke bezoldigingsmaximum worden toegerekend aan dat jaar. Door de toerekening aan het jaar waarin het recht op spaarverlof is opgebouwd wordt in dat jaar niet alsnog de norm in dat jaar overschreden. Vanwege deze toerekening is in 2016, het jaar van uitbetaling, geen sprake van een onverschuldigde betaling.

- 2)
- 3)
- 4)

ONDERWIJS **PRIMAIR**

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Bedragen x € 1	T.A. Ras	P. Vermeulen	H. van der Laan	J. Walraven
Functie	Voorzitter	Lid	Lid	Lid
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/7
Individueel WNT-maximum	€ 19.200	€ 12.800	€ 12.800	€ 7.467
Bezoldiging				
Beloning	€ 11.979	€ 5.990	€ 4.950	€ 2.814
Belastbare onkostenvergoedingen	€ -	€ -	€ -	€ -
Beloningen betaalbaar op termijn	€ -	€ -	€ -	€ -
Subtotaal	€ 11.979	€ 5.990	€ 4.950	€ 2.814
-/- onverschuldigd betaald bedrag				
Totaal bezoldiging	€ 11.979	€ 5.990	€ 4.950	€ 2.814
Motivering indien overschrijding: zie	1)	2)	3)	4)
Gegevens 2015				
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2015				
Beloning	€ 11.979	€ 5.989	€ 5.990	€ 4.956
Belastbare onkostenvergoedingen	€ -	€ -	€ -	€ -
Beloningen betaalbaar op termijn	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal bezoldiging 2015	€ 11.979	€ 5.989	€ 5.990	€ 4.956
Individueel bezoldigingsmaximum 2015	€ 19.200	€ 12.800	€ 12.800	€ 12.800

Op elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post 'Overige vorderingen' en afzonderlijk vermeld in de toelichting.

Motivering overschrijdingen bezoldigingsmaximum

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen (vervolg)

Bedragen x € 1	L. van Gelderen	
Functie	Lid	
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	
Individueel WNT-maximum	€ 12.800	
Bezoldiging		
Beloning	€	5.990
Belastbare onkostenvergoedingen	€	-
Beloningen betaalbaar op termijn	€	-
<i>Subtotaal</i>	<u>€ 5.990</u>	
-/- onverschuldigd betaald bedrag	<u> </u>	
Totaal bezoldiging	<u>€ 5.990</u>	
Motivering indien overschrijding: zie	1)	
Gegevens 2015		
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	
Bezoldiging 2015		
Beloning	€	7.247
Belastbare onkostenvergoedingen	€	-
Beloningen betaalbaar op termijn	€	-
Totaal bezoldiging 2015	<u>€ 7.247</u>	
Individueel bezoldigingsmaximum 2015	€ 17.800	

Op elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post 'Overige vorderingen' en afzonderlijk vermeld in de toelichting.

Motivering overschrijdingen bezoldigingsmaximum

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

Bedragen x € 1	G. Dolfsma
Functie gedurende dienstverband	Bestuurder
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Jaar waarin dienstverband is beëindigd	2017
Individueel WNT-maximum ontslaguitkering	€ 27.792
Totaal overeengekomen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband -/- onverschuldigd bedrag	€ 97.518
Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	€ 97.518

Waarvan betaald in 2016

Motivering indien overschrijding: zie 1) 2) 3) 4)

Op elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post 'Overige vorderingen' en afzonderlijk vermeld in de toelichting.

Motivering overschrijdingen bezoldigingsmaximum

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen relevante gebeurtenissen na balansdatum, die vermeld dienen te worden.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting Onderwijs Primair

Leidse Schouw 2
2408 AE Alphen aan den Rijn
Postbus 352
2400 AJ Alphen aan den Rijn

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

T (0172) 78 21 30
alphenaandenrijn@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 64599892

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Onderwijs Primair te Bergambacht gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Onderwijs Primair op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de staat van baten en lasten over 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Onderwijs Primair zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het

voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Alphen aan den Rijn, 13 juni 2017

Van Ree Accountants

Was getekend: mr.dr.s. G.J. de Jong RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Gegevens over de rechtspersoon

Bestuursnummer 41401
 Naam instelling Stichting Onderwijs Primair
 Postadres Hoofdstraat 69
 Postcode/Plaats 2861 AL Bergambacht
 Telefoon 0182-351708
 E-mail info@onderwijsprimair.nl
 Website www.onderwijsprimair.nl

Contactpersoon Bart Jan Geers
 Telefoon 0182-351708
 E-mail info@onderwijsprimair.nl

Brin nummer		Sector	Aantal leerlingen 2016	Aantal leerlingen 2015
03FJ	O.B.S. De Sterrenboom	PO	250	258
06AZ	O.B.S. Basisschool Flora	PO	67	63
08EU	O.B.S. De kromme Draai	PO	114	117
08FF	O.B.S. Koningin Emmaschool	PO	301	302
08GF	O.B.S. Prinses Ireneschool	PO	241	241
08IN	O.B.S. De Schakel	PO	177	173
10BH	O.B.S. De Vlieger	PO	276	296
10DY	O.B.S. Vlisterstroom	PO	71	69
10EC	O.B.S. De Kranepoort	PO	92	95
10TC	O.B.S. De Polsstok	PO	34	42
13UJ	O.B.S. Koningin Wilhelmina	PO	253	225
13XT	O.B.S. Prins Bernhard	PO	36	42
14BC	O.B.S. Het Schateiland	PO	166	174
18DU	O.B.S. Kiezel en Kei	PO	304	324
18ER	O.B.S. Oudewater	PO	116	121
03BX	O.B.S. De Hobbitstee	PO	233	230
03 DV	O.B.S. Prins Claus	PO	166	164
Totaal			2.897	2.936

**2017-
2020**

ONDERWIJSPR1MAIR

Missie en
Visie

Strategische
keuzes

Onderwijs

Personeel

Huisvesting
en inrichting

Meerjaren-
begroting

**JAARPLAN 2017
MEERJARENBEGROTING 2017 - 2020**

**WIJ HELPEN JE
GROEIEN**

Bart Jan Geers MEM
Stichting Onderwijs Pr1mair
2017-2020

Voor akkoord:

Bart Jan Geers MEM

Voorzitter college van Bestuur

Datum:

Bart Spel

Voorzitter GMR

Datum: 30 november 2016

Pieter Vermeulen

Voorzitter Raad van Toezicht

Datum:

Speerpunten 2017

HRM

De ontwikkeling van een goed HR-beleid binnen de Stichting Onderwijs Primair is de afgelopen jaren niet van de grond gekomen. De vervanging van de reeds vertrokken HR-medewerker biedt nieuwe kansen en mogelijkheden.

Goed personeelsbeleid is een absolute voorwaarde voor een organisatie. Door de ontkoppeling van de HR-functie en de PSA-functie krijgt de nieuwe HR-medewerker tijd en ruimte om dit met grote prioriteit voor de stichting te gaan realiseren. In samenwerking met de zittende personeelsfunctionaris zal er in het komende jaar vorm en inhoud worden gegeven aan deze opdracht.

ICT

ICT-middelen zijn niet meer weg te denken uit het hedendaagse onderwijs. Vooropgesteld dat ICT nooit een doel op zich kan / mag zijn, maar altijd een middel is om te komen tot kwalitatief goed onderwijs, is gedegen aandacht hiervoor zeker op zijn plaats.

Een rondje langs de velden levert een enorm divers beeld van de 19 locaties van Onderwijs Primair op. De stand van zaken op dit moment geeft een beeld van scholen in de digitale prehistorie (krijtborden, geen draadloos netwerk) tot digitaal ultramodern (super snel internet, optimaal draadloos van de zolder tot in de kruipruimtes, alle leerlingen tablets). Onbekend voor de Stichting blijft de stand van zaken rondom hardware, software en personeel met ICT-taken. Dit vraagt om een snelle inventarisering op al deze gebieden. Door bovenstaande situatie, ontbreekt ook een centraal inkoopbeleid, waardoor veel geld verloren gaat. Daarnaast ontbreekt het de stichting aan een ICT-beleidsplan, waar duidelijk omschreven is wat het doel en de richting is voor de Stichting Onderwijs Primair op dit gebied. Ondanks dat er een projectgroep ICT bestaat die naar vermogen goed werk probeert te leveren is het in deze tijd met de huidige zeer snel veranderende middelen en mogelijkheden/ontwikkelingen in de ICT noodzaak dat er binnen het stafbureau een ICT-specialist komt, die deze taak als enige heeft. Hierdoor zullen de directeuren worden ontlast op dit gebied. Deze nieuwe functionaris zal zichzelf op termijn moeten kunnen terugverdienen door o.a. de kortingen die afgedwongen kunnen worden op de hardware en de te verwachten besparingen op uitvoering van werkzaamheden via het huidige SLA. Daarnaast is het ook van belang dat scholen ondersteund worden in de ontwikkeling van hun visie op het gebruik van ICT-middelen binnen het onderwijs op hun scholen. Ook hier ligt een belangrijke rol voor het stafbureau. Op projectbasis zal, voorlopig voor een jaar, een onderwijsinnovator voor 1 dag per week worden aangesteld.

Passend Onderwijs

In de afgelopen tijd is de rol van passend onderwijs op de scholen / in de klas steeds duidelijker geworden. Ook is duidelijk dat het nog om veel tijd en inspanning vraagt om dit tot een succes te kunnen maken. Hoewel iedereen weet dat hierachter een bezuinigingsopdracht van het rijk ligt, is het wel een gegeven waar wij als stichting handen en voeten aan moeten geven. Het mag dan ook duidelijk zijn dat wij hier niet alleen tijd en aandacht maar ook financiële middelen voor beschikbaar moeten stellen. Hiermee doe we recht aan dat wat kinderen nodig hebben in samenwerking met middelen en mogelijkheden uit de samenwerkingsverbanden Midden Holland en Passenderwijs.

Verwachte Krimp in de regio

Zoals het er nu naar uit ziet zal er in de komende jaren een dalend aantal leerlingen zijn vanwege het verminderde potentieel in de regio. Het is zaak om gerichte acties te ondernemen om het dalend aantal leerlingen zo beperkt mogelijk te houden, zo niet te stoppen. Aangezien het afnemend potentieel aan leerlingen een hard gegeven is zal er gekeken moeten worden naar andere factoren om dit te kunnen beïnvloeden zoals o.a. vergroting van het marktaandeel van de Stichting Onderwijs Primair. Op het moment dat de stichting in staat is om het marktaandeel te vergroten, zal ook het aantal fte's binnen de stichting minder dalen dan nu in de prognoses staat. Dit vraagt om een gedegen marktanalyse. Wij zijn niet in staat om dit zelf uit te voeren. Het ligt in de bedoeling om hiervoor met een externe partij in zee te gaan. Samen met de input / kennis vanuit de scholen als het gaat om schoolkeuzes van ouders (waarom wel / niet onze school?) en de kennis van de eigenheid van een dorpskern, zouden dan moeten leiden tot een strategisch PR & marketingplan voor de Stichting Onderwijs Primair. Door mijn zeer recent aantreden was het niet meer mogelijk dit item in de cijfers mee te nemen.

Meerjarenbegroting 2017-2020

Financiële kaders

Uitgangspunten

De uitgangspunten voor de meerjarenbegroting van 2017-2020 zijn niet veranderd ten opzichte van vorig jaar. De begroting dient voor alle jaren sluitend te zijn, met de uitzondering dat er vanuit het vermogens surplus extra middelen beschikbaar zijn om in te zetten. Dit betekent dat voor de reguliere bedrijfsvoering een resultaat rond €0,- wordt nagestreefd, maar dat er ruimte is om daarnaast extra kwaliteit verhogende uitgaven te doen. Hiervoor is de bestemmingsreserve kwaliteitsontwikkeling beschikbaar waaruit jaarlijks een bedrag onttrokken kan worden in de vorm van een investeringsruimte.

Naast de reserve kwaliteitsontwikkeling is er ook een reserve Passend Onderwijs. Deze reserve is opgebouwd uit de reserve-overdrachten vanuit de voormalige samenwerkingsverbanden. In 2016 is het laatste bedrag ontvangen. Deze reserve wordt de komende jaren ingezet voor Passend Onderwijs; met name zal extra geïnvesteerd worden in coaching trajecten met het doel om het niveau van de basisondersteuning op de scholen te verhogen.

Door de inzet van deze middelen laten alle begrotingsjaren een negatief resultaat zien.

Voor de opstelling van de meerjarenbegroting vormen verder de volgende uitgangspunten de basis:

- Er wordt gerekend met de meest recente 1 oktober leerlingentelling (2016) en de leerlingenprognoses zijn door de schooldirecteuren aangepast aan gewijzigde verwachtingen. Daarnaast wordt bij de vaststelling van de baten gerekend met de GGL (gemiddelde gewogen leeftijd) van 1 oktober 2016.
- Voor schooljaar 2016/2017 wordt gerekend met de meest recente bekostigingsgegevens. In oktober is de personele bekostiging nog gewijzigd en is de materiële bekostiging voor 2017 vastgesteld. Deze gegevens zijn meegenomen in de meerjarenbegroting.
- In de personeelskosten is rekening gehouden met de eenmalige uitkering van €500 per FTE in 2017 en er is een beperkte verhoging van de pensioenpremie meegenomen. De kans dat de pensioenpremie in 2017 gaat stijgen, is groot. Onzeker is of en zo ja op welke manier een stijging in de bekostiging gecompenseerd gaat worden. Om deze reden is de recent gestegen personele bekostiging als premiestijging opgenomen in de begroting.
- Door de PO-raad is bovenop de meest recente bekostiging een verwachting uitgesproken ten aanzien van ontwikkelingen op deze bekostiging. Structureel wordt vanaf schooljaar 2018-2019 een gemiddelde stijging van de bekostiging verwacht van €50 per leerling. In schooljaar 2017-2018 ligt de verwachting rond €35 per leerling. Naar verwachting zal de verhoging vooral via een stijging van de prestatiebox naar de scholen gaan. Vanwege onzekerheid ten aanzien van de ontwikkeling van de pensioenpremie is ervoor gekozen om in de huidige meerjarenbegroting geen extra bekostiging mee te nemen. De ontwikkelingen worden actueel gevolgd en zullen meegenomen worden in de prognoses van het betreffende kalenderjaar.
- In de afgelopen jaren is er actueel altijd sprake geweest van baten vanuit de groeibekostiging. Op het moment dat dit aan de orde is, worden deze baten ingezet voor onder andere het formeren van tijdelijk extra kleutergroepen. Dit is niet bij voorbaat meegenomen in de begroting.

Afromingspercentages

Voor de financiering van bovenschoolse kosten worden er op schoolniveau bedragen van de bekostiging afgeroomd. Al jaren zijn de percentages ongewijzigd: 10% van de personele bekostiging en van het budget voor personeels- en arbeidsmarktbeleid en 5% van de materiële bekostiging. Daarnaast worden middelen voor de professionalisering van directeuren bovenschools geplaatst. Op aanvraag kunnen alle directeuren hier gebruik van maken.

Met de ontwikkeling van de stichting ontstaan er ook nieuwe plannen, die als gevolg hebben dat een uitbreiding van het stafbureau noodzakelijk is. Op dit moment gaat het hierbij om een ICT-beleidsmedewerker en een directiesecretaresse. Aangezien deze plannen midden in de begrotingsperiode vorm kregen, was het niet wenselijk om de afromingspercentages te wijzigen. Dit betekent dat de scholen een begroting hebben kunnen maken op basis van de bestaande uitgangspunten. Wel is ervoor gekozen om de daling van de premie van het vervangingsfonds per 2017 mee te nemen als een verhoging van de baten bovenschools. Per saldo betekent dit een stijging van de personele afroming van 0,7%. Of een verdere stijging nodig is, zal de komende periode moeten blijken.

In procenten van de totale rijksbijdragen komt de afroming hiermee uit op 9,6% en deze is als volgt verdeeld:

- Knelpuntenbudget: 1,10%
- Duurzame inzetbaarheid 57+ en overgangsregeling: 1,40%
- Ouderschapsverlof: 0,30%
- Vervanging niet verzekerden: 0,15%
- Professionalisering directeuren: 0,30%
- Kosten stafbureau: 4,05%
- Overige bovenschoolse middelen: 2,30%

Onder de bovenschoolse middelen vallen onder andere kosten van de Arbodienst, juridische ondersteuning, Raad van Toezicht, accountant en salarisadministratie.

Signaleringsgrenzen

Ten behoeve van het volgen van de financiële gezondheid van de stichting worden een aantal financiële kengetallen berekend. In de volgende tabel worden de signaleringsgrenzen van de kengetallen weergegeven:

Kengetallen	Signalering
Kapitalisatiefactor	35%
Solvabiliteit 1	>30%
Liquiditeit	0,5 – 1,5
Weerstandsvermogen	10% - 40%
Rentabiliteit	0,0%
Personeelslasten/baten	80% - 85%

In de continuïteitsparagraaf wordt verder ingegaan op de berekende kengetallen.

Toelichting exploitatieresultaat 2017

In onderstaande tabel wordt de begroting voor 2017 getoond naast de begroting van 2016 en de werkelijke cijfers over 2015:

	Begroting 2017	Begroting 2016	Werkelijk 2015
Baten			
(Rijks)bijdragen OCW	15.524.286	15.454.010	15.456.113
Overige overheidsbijdragen en subsidies	130.626	100.294	81.116
Overige baten	162.874	120.909	185.591
	15.817.787	15.675.213	15.722.819
Lasten			
Personele lasten	12.939.787	12.885.090	12.333.405
Afschrijvingen	399.979	398.453	522.205
Huisvestingslasten	1.217.554	1.198.040	1.239.292
Overige instellingslasten	1.059.419	1.015.576	946.117
Leermiddelen	275.195	286.395	286.151
	15.891.934	15.783.553	15.327.170
Financiële baten en lasten	10.765	10.421	21.097
Exploitatieresultaat	-63.382	-97.919	416.746
Investeringsruimte	350.000	300.000	382.475

Toelichting baten

De stijging van de Rijksbijdragen wordt voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de baten vanuit de samenwerkingsverbanden. Voorheen werden maandelijks alleen bedragen voor de basisondersteuning uitbetaald, maar vanaf schooljaar 2016-2017 worden ook de extra ondersteuningsbaten in een bedrag per leerling uitgekeerd. In voorgaande schooljaren moesten de extra ondersteuningsbaten eerst aangevraagd worden aan de hand van actuele ondersteuningsbehoeften. Voorheen werden deze baten dan ook in beperkte mate meegenomen in de begroting. Tegenwoordig ontvangt de stichting het geld bij voorbaat. Intern wordt alsnog aan de hand van de ondersteuningsbehoeften per school bepaald waar het geld heen gaat.

De besteding van de prestatieboxmiddelen is in de begroting met name ingezet op opleidingen, leermiddelen en software.

De overige overheidsbijdragen en – subsidies bestaan uit gemeentelijke baten voor leerlingenzorg en diverse lerarenbeurzen. Onder de overige baten zijn verhuurbaten, detachingsbaten en sponsoring opgenomen.

Toelichting personeelslasten

De gemiddelde personele last bedraagt in 2017 €65.700. Dit ligt wat lager dan in de begroting van 2016, vanwege een daling van de pensioenpremie, maar ook door het bijschaven van de begroting ten aanzien van de actuele loonkosten.

	Begroting 2017	Begroting 2016	Actueel 2015
Lonen en salarissen	12.337.597	12.473.545	12.317.939
Overige personele lasten	602.190	411.545	582.182
Uitkeringen			-569.716
Totaal personele lasten	12.939.787	12.885.090	12.333.405

Het aantal FTE in 2017 ligt naar verwachting iets lager dan in de begroting van 2016. Daarnaast is er sprake van een verschuiving van onderwijzend personeel naar onderwijsondersteunend personeel.

Onder de overige personeelslasten zijn uitgaven voor extra ondersteuning opgenomen. Deze kosten zijn de tegenhanger van de baten voor extra ondersteuning, die in een bedrag per leerling worden uitgekeerd vanuit de samenwerkingsverbanden. Daarnaast zijn er tijdelijk externe personeelskosten voorzien voor gespecialiseerde inzet op het stafbureau met betrekking tot de personeels- en salarisadministratie.

Toelichting huisvestingslasten

	Begroting 2017	Begroting 2016	Actueel 2015
Huur	35.100	35.000	85.742
Dotatie voorziening groot onderhoud	494.784	420.350	443.917
Klein onderhoud	83.650	111.700	117.542
Energie en water	188.435	208.540	176.987
Schoonmaak	318.917	326.417	312.323
Heffingen	38.326	37.876	33.744
Overige huisvestingslasten	58.342	58.157	69.038
Totaal huisvestingslasten	1.217.554	1.198.040	1.239.292

De huisvestingslasten in de begroting van 2017 zijn wat hoger dan in de begroting van 2016. Op diverse posten, zoals energie en schoonmaak, wordt een daling van de kosten verwacht. Dat de totale huisvestingskosten toch gestegen zijn, komt door een verhoging van de dotaties aan de voorziening groot onderhoud. Op basis van een laatste update van de huisvestingsplannen is op diverse scholen het bedrag verhoogd. Er zit wel veel onzekerheid in, voornamelijk bij een aantal scholen dat onderdeel is van een multifunctionele accommodatie. Er is nog niet in alle gevallen voldoende zicht op de benodigde middelen voor groot onderhoud. Het deel van de dotaties dat betrekking heeft op scholen in multifunctionele accommodaties is geen onderdeel van de voorziening groot onderhoud binnen Onderwijs Primair.

Toelichting overige instellingslasten

	Begroting 2017	Begroting 2016	Actueel 2015
Administratie- en beheerskosten	335.230	319.036	284.623
Inventaris en apparatuur	409.329	413.077	442.647
Leermiddelen	275.195	288.395	286.151
Overige	314.860	281.463	218.846
Totaal overige instellingslasten	1.334.614	1.301.971	1.232.268

Onder de overige instellingslasten zijn de administratie- en beheerslasten hoger door uitgaven aan Passend Onderwijs voor onder andere kwaliteitsonderzoeken. Onder de overige kosten zijn uitgaven opgenomen voor extern gymonderwijs.

Toelichting resultaat

Het resultaat voor 2017 exclusief de investeringsruimte komt negatief uit op €63.000. Dit negatieve resultaat betreft uitgaven ten behoeve van Passend Onderwijs. Per ultimo 2016 staat er op de balans een reserve voor Passend Onderwijs van €241.000. Deze is ontstaan vanuit de overgedragen reserves van de voormalige samenwerkingsverbanden. Ook in de planjaren wordt extra geld ingezet vanuit deze bestemmingsreserve.

In 2017 is er naast het budget voor reguliere bedrijfsvoering een investeringsruimte beschikbaar van €350.000. Hiermee komt het totale begrote resultaat voor 2017 op negatief €413.000.

*Continuïteitsparagraaf*Risico's

In 2015 is voor het laatst een uitgebreide risicoanalyse gedaan door een externe partij. Uit deze analyse kwam naar voren dat de financiële buffer in verhouding tot de risico's ruim voldoende is en dat er sprake is van een vermogens surplus. Al een aantal jaren wordt daarom een investeringsruimte ingezet en ook voor de komende jaren is dit meegenomen in de begroting. De financiële kengetallen, die getoond worden bij de toelichting op de balans, zijn hierbij een belangrijke graadmeter.

De belangrijkste risico's voor de korte en middellange termijn zijn:

- De daling van het aantal leerlingen binnen de stichting is een risico, maar hiermee wordt in de meerjarenbegroting zorgvuldig rekening gehouden. Elk jaar wordt door de schooldirecteuren een leerlingenprognose opgesteld, die de basis vormt voor de nieuwe meerjarenbegroting.
- Er bestaan risico's voortvloeiend uit toekomstige personele rechten, zoals jubileumgratificaties. Dit risico is beheersbaar gemaakt door het vormen van een specifieke personele voorziening op de balans.
- Tussentijdse fluctuaties in toename leerlingenaantallen; in de begroting wordt de groeibekostiging buiten beschouwing gelaten. Op het moment dat er tussentijds sprake is van een behoorlijke groei van het aantal leerlingen kunnen de baten vanuit de groeiregeling gebruikt worden om extra kleutergroepen te vormen.
- Mogelijke arbeidsconflicten
- De onzekerheid rondom de Rijksbekostiging. Vaak wordt pas in een laat stadium duidelijk hoe de Rijksbekostiging eruit zal zien. Over het algemeen wordt in de

- begroting dan ook gerekend met de laatst bekende bekostiging. Door middel van prognoses wordt gedurende een jaar bijgestuurd;
- Ontwikkeling van de pensioenpremie en de wijze waarop een stijging van de premie via de bekostiging gecompenseerd wordt. In de begroting wordt gedeeltelijk rekening gehouden met tegenvallende personele lasten om dit risico te beperken;
  - In 2017 loopt de huidige cao af en zullen er weer onderhandelingen gaan plaatsvinden voor een nieuwe cao. De impact hiervan op de begroting is nu niet te voorzien;
  - Door wijzigingen bij het Vervangingsfonds kunnen er minder kosten gedeclareerd worden dan voorheen. Hier staat een verlaging van de premie tegenover. Bovenschools is rekening gehouden met extra middelen ter dekking van niet-declarabele vervangingskosten. Daarnaast zal de stichting op termijn eigen risicodragers worden. De risico's die daarmee samenhangen, zullen nog geanalyseerd moeten worden;
  - Er zijn steeds meer scholen, die onderdeel zijn van een multifunctionele accommodatie en daarbij is in een aantal gevallen sprake van weinig inzicht in de opgebouwde voorziening groot onderhoud. Zolang hier niet voldoende duidelijkheid over is, wordt de binnen de stichting opgebouwde voorziening gehandhaafd;
  - Op termijn zal de Wet Werk en Zekerheid ook voor het openbaar onderwijs gaan gelden. Begin november heeft de Eerste Kamer ingestemd met het wetsvoorstel Normalisering rechtspositie ambtenaren. Dit betekent dat medewerkers van openbare scholen een zelfde rechtspositie krijgen als medewerkers van bijzondere scholen. Naar verwachting zal het nog jaren duren voordat het daadwerkelijk van kracht zal zijn, omdat er nog vele wetten en regelingen gewijzigd zullen moeten worden. Het is van belang dat de stichting hierop voorbereid is.
  - Vanaf 2017 dienen door de scholen twee lessen per week bewegingsonderwijs gegeven te worden door een bevoegde leerkracht. De stichting investeert al een aantal jaren in het opleiden van eigen leerkrachten voor bewegingsonderwijs;
  - De toekenning van de budgetten voor het actieplan leerkracht wordt in 2017 in een keer afgerond. Het betreft hier de doelstellingen rondom de functiemix. Onduidelijk is wat het ministerie en de politiek gaan doen wanneer de doelstellingen niet gehaald zijn;

Meerjarenbegroting

Allereerst wordt hieronder de meerjarenbalans getoond. Uit dit overzicht komt naar voren dat er alle jaren extra geld beschikbaar wordt gesteld bovenop de reguliere exploitatie. Het gevolg hiervan is dat het eigen vermogen jaarlijks zal dalen. Deze daling betreft vrijwel geheel de publieke bestemmingsreserves:

- Reserve kwaliteitsimpuls: daalt als gevolg van inzet investeringsruimte en afschrijvingskosten met betrekking tot activa, die in het verleden zijn aangeschaft vanuit een bovenschoolse kwaliteitsimpuls. In onderstaande balans wordt in 2019 nog eenmalig vanuit de algemene reserve een bedrag van €150.000 toegevoegd, zodat ook in 2020 nog een investeringsruimte beschikbaar is.

- Reserve Passend Onderwijs: daalt vanwege de extra uitgaven aan Passend Onderwijs, zoals eerder is aangegeven. Jaarlijks tot en met 2019 is €75.000 beschikbaar en in 2020 nog €16.000.
- Herwaarderingsreserve: deze reserve betreft de waarde van de activa vanuit de nulmeting in 2006. Deze reserve loopt de komende jaren langzaam leeg met de afschrijving op deze activa.

Balans

Bedragen x €1.000	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Activa						
Materiële vaste activa	1.893	2.089	2.308	2.171	2.115	1.996
Vlottende activa	5.243	5.024	4.512	4.364	4.294	4.141
Totaal activa	7.135	7.113	6.821	6.535	6.409	6.137
Passiva						
Eigen vermogen	4.598	4.398	3.985	3.769	3.549	3.393
Algemene reserve	2.905	2.960	2.999	3.035	2.915	2.947
Bestemmingsreserve publiek	1.693	1.438	986	733	634	445
Voorzieningen	676	857	981	914	1.012	900
Langlopende schulden	237	234	230	227	223	219
Kortlopende schulden	1.625	1.625	1.625	1.625	1.625	1.625
Totaal passiva	7.135	7.113	6.821	6.535	6.409	6.137

Solvabiliteit	64,44	61,83	58,42	57,68	55,38	55,28
Kapitalisatiefactor	43,94	42,96	42,75	41,85	41,55	40,01
Weerstandsvermogen	29,25	27,40	25,82	25,00	23,81	22,89
Liquiditeit	3,23	3,09	2,78	2,69	2,64	2,55

Onder de balans zijn per jaar vier kengetallen berekend:

- Solvabiliteit: dit kengetal geeft de verhouding aan tussen eigen en vreemd vermogen en geeft aan in hoeverre er op langere termijn aan de verplichtingen kan worden voldaan. Naar verwachting zal de solvabiliteit dalen naar 55,28%. Dit ligt nog ruim boven de signaleringsgrens van 30%
- Kapitalisatiefactor: deze wordt berekend door het totale vermogen minus de gebouwen en terreinen te delen door de totale baten. Hiermee kan de doelmatigheid van het vermogensbeheer beoordeeld worden. Ook de kapitalisatiefactor daalt heel geleidelijk de komende jaren. In 2020 wordt nu een factor van 40,01% verwacht. Dit ligt nog boven de signaleringsgrens van maximaal 35%. Dit betekent dat we goed moeten blijven volgen of de daling de komende jaren inderdaad gerealiseerd wordt en of deze voldoende is.
- Weerstandsvermogen: dit geeft aan hoe de beschikbare reserves zich verhouden tot de exploitatie en wordt berekend door het eigen vermogen te delen door de totale baten. Dit kengetal ligt actueel al prima binnen de signaleringsgrenzen en dat blijft naar verwachting de komende jaren ook zo.
- Liquiditeit: de liquiditeit geeft aan in hoeverre op korte termijn aan de betalingsverplichtingen kan worden voldaan. Een verhouding tussen de vlottende

activa en de kortlopende schulden van 1 of meer wordt doorgaans als voldoende gekwalificeerd. Voor alle jaren blijft de liquiditeit boven de 2 uitkomen.

Staat van baten en lasten

Ontwikkeling exploitatie in de komende jaren

Hieronder wordt de staat van baten en lasten getoond voor de jaren 2016 tot en met 2020:

Leerlingentelling per 1 oktober t-1	2.948	2.899	2.880	2.846	2.830
Bedragen x €1.000	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Baten					
Rijksbijdragen OCW	15.454	15.524	15.295	15.140	15.059
Ov. overheidsbijdragen en subsidies	100	131	12		
Overige baten	121	163	161	163	163
Totaal baten	15.675	15.818	15.467	15.304	15.222
Lasten					
Personele lasten	12.885	12.940	12.640	12.500	12.382
Afschrijvingen	398	400	439	447	422
Huisvestingslasten	1.198	1.218	1.204	1.193	1.193
Overige instellingslasten	1.302	1.335	1.261	1.245	1.242
Totaal lasten	15.784	15.892	15.544	15.384	15.240
Saldo van baten en lasten	-108	-74	-77	-81	-18
Financiële baten en lasten	10	11	11	11	11
Exploitatieresultaat	-98	-63	-77	-70	-6
Investeringsruimte	300	350	150	150	150
FTE (gemiddeld)	187,86	187,63	181,35	175,68	172,94
Directie	18,45	18,09	17,97	17,38	16,80
Onderwijzend Personeel	150,65	146,85	141,86	138,46	136,12
Ondersteunend en beheerspersoneel	18,77	22,69	21,52	20,05	20,02
% personele lasten t.o.v. baten	82,2%	81,4%	81,3%	81,2%	81,3%

De Rijksbijdragen laten in de planjaren een daling zien. Dit is een direct gevolg van de leerlingendaling, die wordt voorzien. Zoals eerder is aangegeven, kan er nog een stijging van de prestatiebox verwacht worden, maar vanwege onzekerheid ten aanzien van de ontwikkeling van de pensioenpremie is hier nog geen rekening mee gehouden in de begroting. Daarnaast zakken de overige overheidsbijdragen en subsidies naar nul. De in 2017 opgenomen baten betreffen de subsidie schoolbegeleiding van de gemeente en diverse lerarenbeurzen. Ten aanzien van de gemeentelijke subsidie is het onzeker of deze wordt toegekend. De afgelopen jaren was dit wel het geval en daarom is ook voor 2017 een bedrag opgenomen. Voor de jaren daarna vooralsnog niet.

De personele lasten laten een vergelijkbare daling zien als de Rijksbijdragen. Over alle planjaren is er sprake van een daling van het gemiddelde aantal fte met 14,69. Wordt gekeken naar schooljaren dan gaat het om een daling tot en met 2020/21 van 17,49 fte ten opzichte van de huidige formatie van 190,39 fte. Dit is een veel grotere daling dan vorig jaar werd voorzien, maar dat hangt samen met de grotere daling van het aantal leerlingen dat nu in de prognoses is opgenomen. Elk jaar worden de prognoses bijgesteld en zal moeten blijken of deze daling van FTE noodzakelijk is. Mogelijk zal een deel van de prestatiebox ingezet moeten gaan worden op personeel, omdat daar de stijging van baten te verwachten is. Bij de opstelling van het bestuursformatieplan zal goed bekeken moeten worden of de daling met natuurlijk verloop opgevangen kan worden. Vanwege de mogelijke impact van de Wet Werk en Zekerheid op termijn zal er eventueel ook ruimte komen voor meer flexibele inzet van FTE.

De verhouding tussen de personele lasten en de baten, zoals onderaan de tabel te zien is, daalt ten opzichte van de begroting van 2016, maar blijft daarna stabiel rond 81,3%.

Ondanks een nog verdere stijging van de dotaties voor groot onderhoud laten de huisvestingslasten een dalend verloop zien. De uitgaven aan klein onderhoud worden de komende jaren gehalveerd.

De daling van de overige instellingslasten zit op alle onderdelen. Zowel de uitgaven aan administratie- en beheerslasten als aan inventaris, apparatuur en leermiddelen gaan omlaag. Ook dit hangt direct samen met een daling van het leerlingenaantal.

Zoals eerder is aangegeven zijn de resultaten de komende jaren negatief vanwege extra uitgaven voor Passend Onderwijs. Daarnaast is er voor alle jaren een investeringsruimte beschikbaar.